

Täysistunto

Tiistai 12.12.2017 klo 13.59—17.07

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.07.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Arto Satonen (13.59—15.58) ja puhemies Maria Lohela (15.58—17.07).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 163/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 11.12.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Arja Juvonen Sami Savion kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen ja Aino-Kaisa Pekonen Silvia Modigin kannattamana tehnyt vastalauseen 3 mukaiset kaksi lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 163/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Mietintö "jaa", Arja Juvosen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 84; poissa 22 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Aino-Kaisa Pekosen ehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 85; poissa 20 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Aino-Kaisa Pekosen ehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 104, ei 79; poissa 16 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä laiksi yliopistolain muuttamisesta annetun lain voimaannpanosta

Hallituksen esitys HE 73/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 11.12.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Li Andersson Pilvi Torstin kannattamana tehnyt vastalauseen mukaiset kaksi lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 73/2017 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö "jaa", Li Anderssonin ehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 123, ei 60; poissa 16 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Li Anderssonin ehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 106, ei 77; poissa 16 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toisen kotimaisen kielen kokeilusta perusopetuksessa

Hallituksen esitys HE 114/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 18/2017 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotus 11.12.2017 Liite 4A

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 11.12.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Stefan Wallin Eva Biaudet'n kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään. Lisäksi Stefan Wallin on Eva Biaudet'n kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 4A)

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Selonteko hyväksyttiin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 68, tyhjiä 2; poissa 16 (äänestys 6).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 114/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni oli äänestää "ei".

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Merkitään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö "jaa", Stefan Wallinin ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 68; poissa 18 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 11.12.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Matti Semi Silvia Modigin kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 113/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksesta.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Mietintö "jaa", Matti Semin ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 127, ei 57; poissa 15 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 161/2017 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 11.12.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Olli Immonen Satu Hassin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 86; poissa 17 (äänestys 9).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 161/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Keskustelualoite seksuaalisesta häirinnästä

Keskustelualoite KA 14/2017 vp

Keskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Päiväjärjestyksen 7. asiana on ajankohtaiskeskustelu seksuaalisesta häirinnästä. Ajankohtaiskeskustelun avaa keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja Tuula Haatainen. Tämän jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä 1 tai 2 minuutin pituisia vastauspuheenvuoroja, jotka varataan V-painikkeella. Keskusteluun on varattu aikaa puolitoista tuntia.

Keskustelu

14.10 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Hyvät kollegat! Hyvät suomalaiset, bästa finländare! Me kansanedustajat kokoonnumme päivästä toiseen tähän saliin väittelemään poliittisista kysymyksistä. Väännämme ja käännämme ja useimmiten kuulemme vain omia ajatuksiamme. Olemme yleensä parempia löytämään eroavaisuuksia kuin meitä yhdistäviä asioita. Tänään on toivottavasti toisin. Tänään me voimme näyttää koko suomalaiselle yhteiskunnalle, että eduskunta on kuullut kansalaisia puhuttaneen huolen, että otamme tosissamme ihmisten henkilökohtaiset ja ki-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

peät kokemukset, että me nousemme ylös ja sanomme, että liian pitkä hiljaisuuden aika on ohi.

Tänään meillä on mahdollisuus tehdä yhteistyötä puolueesta, valiokunnasta, vaalipiiristä, iästä, sukupuolesta riippumatta, kun Suomen eduskunta käy historiallisen keskustelun seksuaalisesta häirinnästä ja sen kitkemisestä. Kun koko Suomi puhuu seksuaalisesta häirinnästä, kansanedustajat ja eduskunta eivät voi vaieta. Siksi on tärkeää, että käymme parlamentaarisen keskustelun seksuaalisesta häirinnästä. Toivon, että meistä jokainen on tullut tänään tähän saliin yhden asian takia: lähettämään selkeäsanaisen viestin siitä, että Suomessa, meidän kaikkien yhteisessä kotimaassa, ei ole mitään sijaa seksuaaliselle häirinnälle. Tämä on meidän jokaisen, meidän poliitikkojen vastuulla. Kyse on jokaisen ihmisen oikeudesta omaan vartaloonsa. Kyse on jokaisen ihmisen oikeudesta elää ilman ahdistelua ja pelkoa. Kyse on suomalaisten turvallisuudesta.

Arvoisa puhemies! En aio tässä puheessani paljastaa omia kokemuksiani seksuaalisesta häirinnästä, sillä tässä ei ole kyse minusta. Tässä ei ole kyse yksittäistapauksista, vaan laajasta rakenteellisesta ja vastenmielisestä ongelmasta. Seksuaalinen häirintä on ongelma, jonka olemassaolo on tiedetty aina. Hiljaisuuden kulttuuri sai elää liian pitkään. Hiljaisuuden kulttuuri on murtanut liian monta ihmistä. Juuri siksi on tärkeää, että me kaikki yhdessä murramme tämän hiljaisuuden.

Kansainvälinen sosiaalisen median Me too -kampanja ravisteli koko maailmaa. Se johti useisiin paljastuksiin vallan väärinkäytöstä ja sitä kautta moniin potkuihin, myös politiikassa. Usein häirintä ja ahdistelu liittyvät valta-aseman väärinkäyttöön, ja on rehellistä todeta, että useimmiten uhrin ovat naisia.

Vuosi on aika, jossa ehtii tapahtua mitä vain. Viime marraskuussa naisten ahdistelulla rehvastellut henkilö valittiin huippupestiin Atlantin toisella puolella. Tämän vuoden syksyllä valtameren molemmin puolin naiset ja miehet ovat nousseet julkisesti ahdistelua vastaan. Maailma ja Suomi sen mukana muuttuu parempaan suuntaan, ja syynä on suurin muutosvoima kaikista: ihmisten rohkeus ja halu toimia oikein.

Arvoisa puhemies! Kaksi viikkoa sitten yli 6 000 suomalaista naista tuli julkisuuteen. Pato murtui lopullisesti, ja hiljaisuus loppui — yli 6 000 naista, yli 6 000 ihmistä, yli 6 000 tarinaa, jotka ovat surullisia, järkyttäviä ja epäoikeudenmukaisia. Ne ovat tarinoita ahdistuksesta, pelosta ja siitä, kuinka yksin vääryyttä kohdannut ihminen on jäänyt.

Dammen brister -kampanja osoitti karulla tavalla, kuinka laaja ja rakenteellinen ongelma seksuaalinen häirintä on myös Suomessa. Todellisuudessa seksuaalista häirintää kokeneiden määrä on moninkertainen. Viimeistään näiden kampanjoiden on herätettävä koko yhteiskunta, nyt silmien ja korvien on avauduttava.

Värderade talman! Jag vill tacka kampanjen Dammen brister och alla modiga kvinnor som bröt tystnadens kultur. Jag har ett budskap åt er i dag: Du gjorde helt rätt att du berättade. Du har inte gjort någonting fel. Du har rätt till din egen kropp. Du har rätt att leva utan trakasserier. Jag hoppas att hela riksdagen instämmer i det här budskapet.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kaikkia rohkeita suomalaisia naisia — ja myös miehiä — jotka ovat murtaneet hiljaisuuden kulttuurin. Haluan kiittää jokaista Me too-, Dammen brister-, Me myös- ja Millä oikeudella -kampanjoihin osallistunutta yksilöä. Minulla on tänään heille ja jokaiselle seksuaalista häirintää kokeneelle suomalaiselle viesti: Sinä teit aivan oikein, että kerroit. Sinä et ole tehnyt mitään väärin. Sinulla on oikeus omaan kehoosi.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Sinulla on oikeus elää ilman häirintää ja ahdistelua. Toivon, että koko eduskunta jakaa tämän viestin.

Arvoisa puhemies! Meidän kaikkien intressinä pitäisi olla, että jokainen ihminen Suomessa saa elää ilman pelkoa ahdistelusta, häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta. Se ei ole mahdollista, jos emme puutu tässä ja nyt myös suomalaisessa yhteiskunnassa pesivään ongelmaan. Meidän on puututtava häirintään kouluissa, opiskelupaikoissa, työpaikoilla, kodeissa ja julkisilla paikoilla. Me emme voi jättää häirinnän ja ahdistelun uhreja yksin, emme enää hetkeäkään pidempään. Ongelma ei missään nimessä ole uusi, mutta pato on murtunut. Näiden ihmisten ääni on niin voimakas, että kukaan ei voi enää väittää, ettei kuulisi sitä.

Samaan aikaan on muistettava, että seksuaalinen häirintä on rikkonut liian monen ihmisen elämän. Se on murtanut liian monen ihmisen luottamuksen. Seksuaalinen häirintä on murtanut liian monen ihmisen itseluottamuksen. Ja jos näiden ihmisten oma ääni ei kuulu, on meidän tehtävämme antaa heille ääni ja puhua heidän puolestaan. [Timo Heinonen: Juuri näin!] Siksihän me olemme täällä tänään. Me voimme vaikuttaa politiikalla siihen, että jokainen suomalainen nainen ja tyttö kokee, että he ovat arvokkaita yksilöinä ja että heillä on oikeus elää ilman ahdistelua ja häirintää. Ja yhteiskuntana me voimme muuttaa tätä ilmapiiriä ja kulttuuria.

Arvoisa puhemies! Viikko sitten itsenäisyyspäivän aattona kokoonnuimme tähän samaan saliin historiallista yhteiskuvaa varten. Me kaikki kansanedustajat, vapailla vaaleilla valitut, seisoimme yhtenä joukkona. Poissa olivat puoluetunnukset ja ideologiset puheet. Ja tänään minusta tilanne on monella tavalla samoin. Nimittäin oikeudessa elää ilman häirintää ja ahdistelua on kyse ihmisen itsenäisyydestä ja itsemääräämisoikeudesta. Siinä on kyse jokaisen ihmisen vapaudesta ja turvallisuudesta. Seksuaalisen häirinnän kitkemisessä ei ole kyse ideologiasta tai puoluetunnuksista. Siinä on kyse pohjimmiltaan siitä, että erotamme oikean väärästä ja että sanomme sen ääneen ja toimimme sen mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Meistä useimmilla on ystävä, perheenjäsen tai tässäkin salissa joku tuttu, joka on joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Vielä useammalla meistä on tuttu, ystävä tai perheenjäsen, jonka emme tiedä joutuneen seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Tässä yksi lainaus, jonka olen lukenut: "Lapsuudessani nukuin usein lähisukulaisteni luona, ja he olivat minulle kuin toinen perhe. 12-vuotiaana heräsin siihen, että juopunut perheen isä kopeloi minun alapäästäni ja suutani. Taustalla pyöri filmi, jossa eräs nainen raiskattiin. Teeskentelin nukkuvani ja olin liikkumatta — aivan kauhuissani. Menetin sinä yönä luottamuksen aikuisia miehiä kohtaan moneksi vuodeksi." Tämä järkyttävä suomalaisen naisen tositarina osoittaa karulla tavalla, kuinka kuka tahansa voi joutua seksuaalisen häirinnän uhriksi.

Kiitin puheeni alussa Dammen brister -kampanjaan osallistuneita rohkeita naisia. Toistan kiitokseni ja haluan tässä samalla esittää kaikille tässä salissa oleville toiveen: Käykää lukemassa näiden naisten tarinoita. Kyllä — ne ovat järkyttävää luettavaa. Osa niistä saa suorastaan haukkomaan henkeä. Mutta ne ovat tarinoita, jotka osoittavat tämän ongelman laajuuden. Ne osoittavat, kuinka lähelle tämä tulee meistä jokaista.

Olen esittänyt myös presidenttiehdokkaille vetoomuksen, että kaikki ehdokkaat sitoutuvat seksuaalisen häirinnän kitkemiseen, ja samaa sitoutumista tarvitaan hallitukselta, eduskunnalta ja puolueilta. Me emme voi enää vaieta.

Arvoisa puhemies! Me too ja Dammen brister ovat historiallisia ja tärkeitä kampanjoita. Ne rikkoivat hiljaisuuden kulttuurin. Mutta hiljaisuutta on kuitenkin seurattava ääni: ääni

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

heikomman puolesta, ääni turvallisemman yhteiskunnan puolesta ja ääni tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta. Me tarvitsemme toimenpiteitä kouluissa, opiskelupaikoissa, työpaikoilla — siis kaikkialla, missä esiintyy ahdistelua. Ne voivat olla kampanjoita tai ohjeistuksia opettajille, rehtoreille, työpaikkojen esimiehille. Lisäksi seksuaalisen häirinnän uhriksi joutuneille on taattava nykyistä paremmat mahdollisuudet kertoa asiasta ja saada myös ammattilaisten apua. Me emme hyväksy kouluissa, opiskelupaikoissa tai työpaikoilla kiusaamista, ja saman on pädeittä myös seksuaaliseen häirintään.

Kouluissa tehdään valtava määrä hyvää työtä koulukiusaamisen ehkäisemiseksi. Tätä työtä ja kampanjointia voidaan soveltaa myös työelämässä juuri tässä nimenomaisessa asiassa. Opiskelijajärjestöt tekevät upeaa työtä. Opiskelijoiden asumiseen ja terveydenhuoltoon liittyvien asioiden lisäksi heillä on paljon annettavaa myös seksuaalisen häirinnän vastaisessa kampanjoinnissa.

Myös työelämässä panostamme työntekijöiden hyvinvointiin erilaisilla kampanjoilla. Samalla tavalla työpaikoilla olisi syytä kampanjoida seksuaalista häirintää vastaan. Panostamme työntekijöiden turvallisuuteen ja teemme kaikkemme, että työpaikoilla ei tapahtuisi onnettomuuksia. Saman on pädeittä seksuaaliseen häirintään. Tämä jos mikä on työturvallisuuskysymys. On muistettava, että tasa-arvolaki, jota olen itse ollut ajamassa, velvoittaa esimiehiä puuttumaan häirintään. Uskon, että työnantaja- ja palkansaajajärjestöt ovat tässä yhteisellä asialla. Uskon, että yhteistyöllä voidaan saada aikaan merkittäviä tuloksia työelämässä.

Kun pieni lapsi oppii ymmärtämään, mikä on oikein ja mikä on väärin, siihen pystyy myös aikuinen ihminen, oli hän sitten työpaikan kahvituolla tai työpaikan pikkujouluissa muutaman glögilasin jälkeen. On syytä myös sanoa ääneen, että alkoholi ei ole lieventävä asianhaara seksuaalisessa häirinnässä. "Kännissä ja läpällä" ei päde seksuaaliseen häirintään. [Susanna Huovinen: Juuri näin!]

Arvoisa puhemies! Tänään on käynyt ilmi, että eduskunnan työntekijät ja avustajat ovat kokeneet seksuaalista häirintää. Kun vaadimme, että Suomessa on nollatoleranssi seksuaaliseen häirintään, samalla sen on koskettava myös Suomen eduskuntaa työpaikkana. Työelämän ja opiskelupaikkojen lisäksi on tarkasteltava lainsäädäntöä. Se on ensisijaisesti meidän tässä salissa olevien tehtävä.

On hyvä alku, että työministeri Lindström aikoo kutsua työmarkkinajärjestöt pyöreän pöydän keskusteluun seksuaalisen häirinnän kitkemiseksi. Ehdotankin, että työministeri ottaa tähän keskusteluun mukaan henkilöitä myös eduskuntaryhmistä. Tätä työtä olisi hyvä tehdä parlamentaarisesti, koko yhteiskuntaa laajalti kuullen.

Värderade talman! Vi behöver en attitydförändring kring sexuella trakasserier. På det sättet kan vi avskaffa problemet i skolor, på studie- och arbetsplatser. Vi kan lösa det här problemet tillsammans. Det handlar inte om ålder, kön eller partihemvist. Det handlar om att veta vad som är rätt och vad som är fel. Det handlar om att säga högt: Nu räcker det. Vi accepterar inte trakasserier i någon form.

Det är på allas ansvar att ingen ska behöva vara rädd. Varje människa ska ha rätt att leva utan trakasserier. Varje människa ska ha rätt att bestämma över sin egen kropp. Sådant är mitt framtidens Finland. Det är dags att gå från tystnadens tid till nolltoleransens tid.

Arvoisa puhemies! Seksuaalisen häirinnän suhteen tarvitaan asennemuutos. Sitä kautta saamme poistettua ongelman arjestamme, työpaikoilta, baareista, opiskelupaikoista. Ku-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

ten aluksi totesin, ongelman ratkaisemisessa ei ole kyse iästä, sukupuolesta tai puoluekanasta. Kyse on oikeasta tai väärästä. Kyse on siitä, että sanomme yhdessä ääneen: Nyt riittää. Me emme hyväksy seksuaalista häirintää missään emmekä missään muodossa.

On jokaisen ihmisen vastuulla, että kenenkään ei tarvitse pelätä. Jokaisella ihmisellä on oltava oikeus elää ilman häirintää, ja jokaisella ihmisellä on oltava oikeus päättää omasta kehostaan. Sellainen on minun tulevaisuuden Suomi. On tullut aika, että siirrymme hiljaisuuden ajasta nollatoleranssin aikaan. — Kiitos, tack.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt otamme ministerien puheenvuorot siten, että ministeri Saarikko 3 minuuttia ja ministeri Häkkinen 3 minuuttia, ja sen jälkeen menemme keskusteluun.

14.26 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! On arvokas ja välttämätön asia, että käymme tämän keskustelun tänään täällä eduskunnassa. Kuten keskustelualoitteessakin todetaan, seksuaalinen häirintä on puhuttanut laajasti ympäri maailman. Ajattelen niin, että vaikka kyse on ikävästä ilmiöstä, on silti hienoa, että keskustelu rantautui melkoisella vyöryllä myös tänne Suomeen. Rohkeudesta kiitos monelle.

Jos katsotaan, mitä julkinen keskustelu on sitten tähän mennessä saanut aikaan, on tapahtunut paljon: Työpaikat ovat alkaneet ilmoittaa, ettei häirintää hyväksytä. Suurtaapahtuma Slush teki julistuksen nollatoleranssista seksuaalista häirintää kohtaan, ja niin edelleen. Nämä kaikki ovat tärkeitä askelia kohti häirinnästä vapaata yhteiskuntaa.

Sukupuolten tasa-arvosta vastaavana ministerinä koko hallituksen puolesta voin varmasti todeta, että me suhtaudumme erittäin vakavasti seksuaalisesta häirinnästä käytävään julkiseen keskusteluun ja ihmisten kertomiin kokemuksiin. Seksuaalinen häirintä on aina tuomittavaa, eikä se ole perusteltua missään tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Käytännön toimenpiteenä olemme yhdessä kollegaministerien Lindström ja Mattila kanssa kutsuneet ensi maanantaiksi koolle työmarkkinajärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien pyöreän pöydän, jossa käydään keskustelu seksuaalisesta häirinnästä työpaikoilla. Tavoittelemme konkreettisia toimenpide-esityksiä siitä, miten yhdessä voimme edistää häirintävapaata työelämää Suomessa. Eduskuntapuolueet ovat tietysti tervetulleita mukaan tuohon keskusteluun. [Eero Heinäluoma: Hyvä!]

Hallitus ilmoitti päättävänsä tasa-arvo-ohjelman yhteydessä ensi keväänä toimista, joihin se ryhtyy seksuaalisen häirinnän kitkemiseksi konkreettisesti. Lisäksi opetusministeri Grahn-Laasonen on antanut Opetushallitukselle toimeksi päivittää yhdessä koulutuksen järjestäjien ja muiden asiantuntijoiden kanssa ohjeistukset, jotta kaikilla kouluissa ja oppilaitoksissa toimivilla on aidosti valmiudet toimia seksuaalisen ahdistelun estämiseksi. Nuorten suojeleminen on tässä kysymyksessä ensiarvoisen tärkeää.

Arvoisa puhemies! Totean vielä puheenvuoroni päätteeksi, että seksuaalinen häirintä ja ahdistelu on lailla kielletty asia. Muutos työyhteisöissä pitää aloittaa tästä talosta. Asenneilmapiirissä on paljon parannettavaa yhteiskunnassamme, ja tarvitaan käytännön toimenpiteitä, kuten selkeät toimintaohjeet häirintätapausten varalle työpaikoille ja muuhun yhteiskuntaan.

Tämä aihe tulee monelle kansalaiselle iholle konkreettisesti. Suomessa on siksi syytä puhua seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun kohdalla myös vallasta ja valtajärjestelmistä. Valtaa käytetään kaikessa ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Ei ole kyse vain työpaikoista, vaan on kyse siitä, miten omassa asemassamme kohtaamme toisen ihmisen, miten

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

katsomme häntä ja mistä suunnasta. Kohtaamisessa on aina sijaa sivistykselle ja kunnioitukselle [Puhemies koputtaa] ja aina vähän parantamisen varaa meillä kaikilla.

Jokaisella on oikeus kunnioittavaan ympäristöön. Seksuaaliseen häirintään on maan hallituksen mielestä saatava nollatoleranssi.

14.30 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Uskon, että nyt varmasti viimeistään Me too -kampanjan yhteydessä viimeisetkin toimijat ja tahot Suomessa ovat ymmärtäneet, että seksuaalinen häirintä on ongelma. Toivon kuitenkin, että Me too -kampanja ei ole herättänyt ihan koko kansakuntaa vaan ollaan kuultu ja nähty, että tämä on ollut ongelma jo pitkän aikaa. Ei tämä tule mistään yllättävistä pusista yhtäkkiä.

Ongelman mittakaava ja laajuus ovat totta kai varmasti tulleet jonkin verran yllätyksenä tälle salille. On hyvä, että kaikki asiat tulevat julki. Toki syyttömyysolettamasta täytyy aina pitää huolta, jos nimiä ryhdytään julkaisemaan.

Joka tapauksessa nykylainsäädännössä on jo paljon eri mekanismeja, joilla näihin asioihin oltaisiin voitu puuttua: tasa-arvolaki, työsuojelulaki, on erilaisia organisaatioita, instituutioita, yhdenvertaisuusvaltuutettu ja muita, joiden tehtäviin kuuluu jo nyt valvoa näitä asioita, työpaikkojen tehtäviin kuuluu jo nyt puuttua näihin asioihin. On käsittämätöntä, että ongelman mittakaava on edelleen tämä, vaikka lainsäädäntöä tässä talossa on jo viety eteenpäin ja tehty. Tämä on se ongelman ydin: lainsäädäntöä on olemassa, mutta tosiasiasa asenteet, toimintatavat, kulttuurit vähät välittävät tästä lainsäädännöstä.

Hyvät kansanedustajat, uskon, että kaikista paras teko on se, että ryhdymme laajalla kansanliikkeellä hoitamaan itse ongelmaa. Parlamentaarinen toiminta on siihen varmasti yksi työkalu mutta täysin riittämätön työkalu vielä. Ei tämä ole vain kansanedustajien käsissä, jos puhutaan koko yhteiskuntaa läpileikkaavasta ongelmasta, jota täytyy juuria myöten pöllyttää. Tarvitaan sinänsä valtioneuvoston ja eduskunnan johtovastuuta tässä asiassa ja työmarkkinajärjestöjen johtovastuuta, mutta sen täytyy olla hyvin organisoitua. Täytyy antaa vahva signaali, että viime kädessä tässä on kyse siitä, että jokainen yksittäinen ihminen kantaa oman vastuunsa, joko niin, että on häiritsemättä, tai niin, että itse puuttuu — ei pelkästään katso vierestä, kun jotakuta häiritään, vaan itse puuttuu. Sen jälkeen varsinkin johtavassa asemassa olevilla ihmisillä, olkoon kyse jalkapalloseurasta, työpaikasta tai muusta, on vastuu ja velvollisuus rakentaa prosessit ja menettelytavat niin helpoiksi, että nämä tapaukset tulevat ilmi.

Oikeusministeriö on tänään käynnistänyt kaikkia suomalaisia mukaan pyytävän Häirinnästä vapaa -kampanjan, johon pyydetään organisaatioita toimialasta riippumatta, oli sitten kyse harrastuksesta tai työpaikasta. Kannustan tähän julkista painetta lisäävään ja luovaan organisaatioon kaikki mukaan.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja nyt on mahdollista pyytää puheenvuoroja V-painiketta painaen. Aloitamme 2 minuutin puheenvuoroilla.

14.34 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Noin joka kolmas tyttö ja nainen on tasa-arvobarometrin ja kouluterveyskyselyn mukaan kokenut seksuaalista häirintää. Joka kolmannelle äidille, tyttärelle ja vaimolle epämiellyttävä seksuaalinen käytös on tuttua. Käytös, jota ei toivoisi kenellekään, on arkipäivää monelle. Ongelma näyttää koskevan ja koskee erityisesti naisia, mutta osa miehistäkin on ollut häirinnän kohteena. Tämän kaiken on muututtava.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Lainsäädäntömme kieltää häirinnän yksiselitteisesti. Asenteet kaipaavat kuitenkin edelleen muutosta. Nollatoleranssi häirinnälle on ainoa mahdollinen lähtökohta keskinäiselle käyttäytymisellemme.

Kaikkialla, tätä taloa myöten, on näytettävä hyvää esimerkkiä. Lisäksi tarvitaan konkreettisia toimia. Hallitus on tänään selkeästi ottanut kantaa, että seksuaalinen häirintä on kitkettava. Tämä tapahtuu työpaikoilla, kouluissa ja kodeissa. Toimintaohjeita on selkiytettävä, ja nollatoleranssi on laitettava käytäntöön. Kyse on pelkistetysti hyvistä käytöstavoista. Jokaisen meistä tulee käyttäytyä tavalla, joka kunnioittaa toista ihmistä, joka ei pelota tai loukkaa ketään ja joka ei uhkaa kenenkään turvallisuutta tai loukkaa toisen ihmisen koskemattomuutta.

Julkisessa keskustelussa ainakin välillä jumiudutaan keskustelemaan siitä, saako nykyään flirttailla vai ei. Flirtti on toki sallittua, mutta mikä tahansa lähestymisyritys ei enää ole flirttiä. Flirtti, joka aiheuttaa toiselle ihmiselle ahdistusta, ei ole flirttiä, se on häirintää. Häirintä on yksiselitteisesti tuomittavaa.

Häirinnästä ei tule vaieta, eikä ketään häirinnästä puhuvaa tule vaientaa. Suomessa jokaisella, arvoisa puhemies, on oikeus elää vapaasti ja turvassa ilman huolta seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta. Näille ei ole tilaa Suomessa.

14.36 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksuaalinen häirintä on naisiin kohdistuvan väkivallan ja seksuaalisen väkivallan yksi ilmenemismuoto. Häirintä on vallankäyttöä ja väkivaltaa. Siinä ei ole kyse flirtistä, kuten edustaja Kaikkonenkin totesi, eikä se ole hauskaa tai imartelevaa. Se ei liity uhrien pukeutumiseen tai käytökseen. Se koskettaa isoa osaa ihmisistä ja on erityisen vahingollista kohdistuessaan heikossa asemassa oleviin, kuten lapsiin ja nuoriin. Sen loppuminen on meidän kaikkien vastuulla.

Ensimmäinen askel on ongelman myöntäminen, vähättelyn ja uhrien syyllistämisen lopettaminen sekä kännissä ja läpällä -kulttuurin haastaminen. Seksuaalisen häirinnän loppuminen vaatii kulttuurin ja asenneilmapiirin muutosta, mutta myös lainsäädännössä on parantamisen varaa. Häirintä pitää kriminalisoida rikoslaissa seksuaalisen ahdistelun tavoin. Lainsäädäntöä on syytä muuttaa myös muiden seksuaalirikosten osalta. Esimerkiksi raiskauksen tunnusmerkistön täyttymiseen pitäisi riittää uhrin suostumuksen puute käytetyn väkivallan sijaan. Minimirangaistus tulisi nostaa kahteen vuoteen vankeutta, jolloin tuomiot annettaisiin aina ehdottomina.

Arvoisa puhemies! Seksuaalinen itsemääräämisoikeus on ihmisoikeus. Meidän kansanedustajien tehtävänä on turvata ihmisoikeuksien toteutuminen maassamme, ja meidän tehtävänämmä on myös näyttää esimerkkiä siitä, että seksuaalista häirintää ei tässä talossa eikä missään meidän lähipiirissämme tapahdu. Otamme yhdessä tästä vastuun ja voimme näin lopettaa seksuaalisen häirinnän tässä maassa.

14.37 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me too -kampanjasta alkanut keskustelu on tuonut esille sen, miten laajasta ilmiöstä seksuaalisessa häirinnässä on kysymys yhteiskunnassamme. Ensimmäistä kampanjaa ovat seuranneet alakohdittaiset kampanjat, ja näiden kautta tuhannet ja tuhannet ihmiset ovat kertoneet kohtaamastaan epäasiallisesta kohtelusta ja häirinnästä. Aihe on monille kipeä ja vaikea. Kenenkään ei tulisi joutua tahtomattaan kosketetuksi, alistetuksi tai nöyryytetyksi. Kenenkään yhteiskunnassamme ei pidä joutua pelkäämään fyysistä tai henkistä häirintää tai väkivaltaa yhtään missään.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Tämä kampanja kannanottoineen on tehnyt tämän ilmiön näkyväksi ja vienyt pohjan vähättelyltä. Kyseessä ei ole marginaalinen ilmiö. Näissä tapauksissa ei ole kysymys yksittäisistä tapauksista, väärinymmärryksistä tai ylireagoinnista. Nämä kokemukset ovat totsia, ja tämä ilmiö on totta. Voimmekin nyt tässä keskustelussa tämän sijasta keskittyä keskustelemaan syistä ja ratkaisuihin. Sellainen yhteiskunnan ilmapiiri, joka hiljaa hyväksyy sukupuoleen perustuvan erottelun, on syytä murtaa. Siksi on tärkeää käydä laaja-alaista tasa-arvokeskustelua. Se keskustelu kuuluu meille kaikille. Kysymyksessä on kokonaisuus. Häirintää esiintyy sellaisissa rakenteissa ja sellaisessa yhteiskunnassa, joissa sille annetaan tilaa.

Tehtävää riittää siis niin rakenteiden kuin myös asenteiden ja kulttuurin tasolla. Me voimme näyttää esimerkkiä ja ohjata siten tätä kulttuurista muutosta osaltamme. Meillä riittää tehtävää tasa-arvotyössä monella saralla perheiden hoivavastuun [Puhemies koputtaa] ja vanhemmuuden kustannusten jakamisesta aina siihen, miten perhe- ja lähisuhdevälikivalta voidaan lopettaa. Eduskunnasta käsin voimme vaikuttaa monella tavalla, kun me sanomme, että häirinnälle on nollatoleranssi, [Puhemies koputtaa] mitä se tarkoittaa, miten puututaan, miten toimitaan, kun häirintää ilmenee, ja ennen kaikkea, mitä siitä seuraa.

14.40 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu on tärkeää, ja itse oikeastaan haluaisin käyttää tämän puheenvuoron liittyen niihin ihmisiin, jotka eivät kykene osallistumaan tähän keskusteluun joko siksi, että he eivät vielä osaa puhua tai käyttää kieltä, tai siksi, että ovat muuten sairaita.

Katselin tässä viime vuosilta erilaisia uutisia, ja nostaisin keskiöön... [25 sekunnin katkos äänitteessä] Tilanne on aika järkyttävä. Samaten laitoshoidossa myös muistisairaisiin ja liikuntarajoitteisiin kohdistuu seksuaalista häirintää.

Olen itse työssäni lakimiehenä ollut vakuutusosoikeudessa ja holhoustoimen edunvalvonassa alaikäisten edunvalvojia määräämässä juuri tämäntyyppisiin asioihin, missä on ollut lähiomaisen seksuaalista häirintää ja korvauskysymyksiä, ja voin sanoa, että niitä asiakirjoja kun olen lkenut, niin vieläkin elävästi monet tapahtumat ovat mielessäni. Niitä en valitettavasti voi kertoa, niin että henkilöt eivät tule tunnistettaviksi. Mutta kysymys on ollut esimerkiksi siitä, että oma äiti tai isä on altistanut lapsensa mukaan tällaisiin ketjuihin, joissa on useampia aikuisia mukana. Tämä on ihan tämän päivän Suomea, ja se on täysin järkyttävää. Minusta tämä keskustelu on ihan aiheellinen, mutta jotenkin tässä keskustelussa on unohtunut painottaa näitä ihmisiä, jotka eivät pysty ja kykene puhumaan.

Ministerit Häkkänen, Lindström, Mattila ja Saarikko, kun puhuitte jonkinlaisesta työryhmästä, niin oikeastaan sitä voisi laajentaa sillä lailla, että siellä olisi mukana lastensuojelua, poliisia ja vammaisjärjestöjä. Voisi miettiä sitä yhteistyötä, miten ihmiset osaisivat ja uskaltaisivat puuttua näihin, koska monesti voi olla esimerkiksi niin, että naapuri epäilee jotakin outoa siellä tapahtuvan, mutta miten puutut siihen niin, ettei se oma nimesi tule esille? Miten voisit luottamuksellisesti [Puhemies koputtaa] auttaa tätä lasta ja perhettä tai näitä uhreja? Tämä on arvokas osa tätä keskustelua. Me aikuiset usein [Puhemies koputtaa] kyllä osaamme puhua ja pystymme puhumaan, mutta kaikki eivät.

14.43 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [6 sekunnin katkos äänitteessä] — Odotetaan, lähtekö mikrofoni toimimaan. — No niin, mikrofoni toimii. Kiitos, että annettiin ääni edustajalle.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Sininen tulevaisuus pitää erittäin tärkeänä ja arvokkaana tätä keskustelua, mikä tässä käydään, ja haluan myös kiittää niitä rohkeita miehiä ja naisia, jotka maailmanlaajuisesti ovat uskaltaneet tästä ongelmasta puhua. Se on selvästi vaikuttanut jo nyt myös asenteisiin.

Edustaja Kaikkonen nosti Suomesta tilastoja esiin ansiokkaasti, ja niihin on helppo yhtyä. Tämä on valitettavan laaja ongelma siitä huolimatta, mitä oikeusministeri Häkkinen aivan oikein sanoi, että lainsäädäntö pitkälti suomalaisessa yhteiskunnassa on kunnossa. Maailmanlaajuisesti tilanne vaihtelee maasta toiseen hyvin paljon. Suomen kaltaisessa pitkälle menneessä oikeusvaltiossa meidän lainsäädäntö on kunnossa, mutta asenteissa, valitettavasti, on vielä parantamisen varaa. Toisaalta meillä on mahdollisuus antaa hyvää tietotaitoa tämän lainsäädännön osalta ja käytäntöjen osalta niille maille, joilla vielä se lainsäädäntö ei ole riittävällä tasolla.

Tässä erityinen painoarvo on kotien, koulujen ja työpaikkojen toiminnalla: miten kasvatetaan lapsia, miten kohdellaan sukupuoliä, sekä miehiä että naisia. Ja haluan erityisesti nostaa esille Puolustusvoimien aseman. Paljon on ollut nyt keskustelua siitä, kuinka erityisesti naisvarusmiehet joutuvat kohtaamaan sukupuoleen liittyvää häirintää tai syrjintää, ja tähän toivon erityisesti puututtavan ja etsittävän keinoja.

Sininen eduskuntaryhmä nostaa tärkeänä tietysti myös sukupuolten välisen tasa-arvon, ja Suomi 100 -tasa-arvotekojen hengessä haastamme kaikki eduskuntaryhmät nimeämään ryhmästä tasa-arvokummin, jonka tehtävä on siinä ryhmässä seurata tällaista lainsäädäntötyötä, sitä keskustelua, mitä ryhmässä käydään. Tämä ei liity vain tähän seksuaalisen häirinnän teemaan vaan kokonaisuudessaan tasa-arvon teemaan sukupuolten välillä. Me olemme jo saaneet kunnian nimittää omassa ryhmässämme ministeri Lindströmin, ja hän jatkaa onneksi ansiokasta työtä myös hallituksen puolesta näissä pyöreän pöydän keskusteluissa, mistä kiitos sekä Lindströmille, Mattilalle että ministeri Saarikolle, että nostatte tämän esiin myös työmarkkinajärjestöjen kesken ja sitten parlamentaarisesti kaikkien eduskuntaryhmien välillä.

14.45 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Seksuaalisessa häirinnässä on kyse vallankäytöstä ja vääränlaisesta vallankäytöstä. [Katkoksia äänitteessä] — Ja nyt huomauttaisin, että mikkini ei toimi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Valitettavasti täällä on teknisiä häiriöitä.

Puhunko naapurin mikkiin? Yritän uudestaan. — Eli seksuaalisessa häirinnässä on kyse vallankäytöstä ja nimenomaan vääränlaisesta vallankäytöstä, ja on totta, niin kuin edellä tuli ilmi, että se usein kohdistuu heikommassa asemassa oleviin ihmisiin: nuoriin, vammaisiin, vähemmistöihin ja niin edelleen. Sen vuoksi katson itse, että erityisesti meillä, joilla on valtaa, on eräänlainen velvollisuus puuttua tähän asiaan, ja tällä tavalla myös pystymme muuttamaan yhteiskunnan asenneilmapiiriä.

Toki asenneilmapiiriin vaikutetaan keskeisesti myös lainsäädännöllä, ja katson, että meidän on tärkeää keskustella eduskunnassa myös siitä, millä tavalla lainsäädäntöä mahdollisesti pitäisi muuttaa. Ja olen siitä iloinen, että ministeri Saarikko toi esille esimerkiksi keskeisen työkalun, joka on sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvosuunnitelma, samoin kuin tässä tuli esille se, millä tavoin koulutuksenjärjestäjiä, kasvattajia voitaisiin esimerkiksi täydennyskouluttaa niin, että voidaan aivan varhaiskasvatuksesta lähtien kasvattaa

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

lapsia ja nuoria siihen, että seksuaaliseen häirintään on nollatoleranssi ja kunnioitamme toistemme koskemattomuutta ja muutenkin toistemme ihmisarvoa.

14.47 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ollut jäsenenä useissa Facebook-ryhmissä, joissa ihmiset ovat jakaneet kokemuksiaan seksuaalisesta häirinnästä. Se, mikä on pysäyttänyt eniten näissä Me too -tarinoissa, on ollut tarinoiden arkiisuus ja niiden yleisyys. Lähes jokaisella naisella on ollut tarina kerrottavanaan, ja nämä tarinat ovat koskeneet läheisiä ystäviä, sukulaisia ja työkavereita.

Tässä on useimmissa puheenvuoroissa puhuttu hiljaisuuden kulttuurin rikkomisen tärkeydestä. Ja se on tosiaan tärkeää, koska tämän Me too -kampanjan jälkeen kukaan ihminen, oli sitten johtavassa asemassa tai ei, ei saa enää koskaan uskoa, että hän voi ahdistella tai häiriköidä jäämättä siitä kiinni. Tämä kampanja on minun nähdäkseni vahva viesti siitä, että tästä lähtien häirinnästä tullaan kertomaan, se tulee ilmi, se tulee julki ja siitä myöskin jää kiinni.

Arvoisa puhemies! Ministeri Häkkinen käytti omassa puheenvuorossaan käsitettä "johtovastuu", mielestäni se on oikein osuva tässä yhteydessä. Päättäjillä, jotka ovat valtahierarkian huipulla, on minun nähdäkseni erityinen johtovastuu huolehtia siitä, että seksuaalista häirintää ja ahdistelua kitketään niin meidän omissa puolueissamme ja ryhmissämme kuin kaikilla julkisilla työpaikoilla, mukaan lukien se työpaikka, jossa me nyt olemme.

Kannatan myöskin raiskauslainsäädännön uudistamista suostumuksen puutteen osoittamisen suuntaan ja kannatan erittäin lämpimästi sitä, että työmarkkinajärjestöjen kanssa nyt käydään läpi ja sovitaan entistä järeämmistä toimista, joilla voidaan puuttua seksuaaliseen häirintään ja ahdisteluun työpaikoilla.

14.49 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Vi har en möjlighet att ändra världen. Den här förändringen har startat i USA, den har kommit till Finland, inte en dag för tidigt. Nu är det upp till oss att se till att vi i riksdagen oberoende av partitillhörighet visar att den här frågan är viktig, att Finlands riksdag vill att vi härfter i vårt land förstår att respektera varandra som människor, som individer — som individer med rätt till sin personliga integritet — oberoende av ålder, oberoende av kön, oberoende av etniskt ursprung.

Värderade talman! Svenska folkpartiet säger nej till alla former av trakasserier. Och jag vill också tacka alla dem som varit med och frimodigt vågat berätta om det man har varit med om. Det har varit hjärtskärande berättelser att läsa, och jag kan säga för egen del att jag inte heller klarade av att läsa allt, jag var tvungen att ta paus. Och det om någonting säger hur allvarligt problemet är.

Arvoisa puhemies! On äärimmäisen tärkeätä, että me täällä keskustelemme tästä asiasta, joka ei ole oppositio—hallitus-asia. Tämä on meidän kaikkien yhteinen asia, ja me voimme muuttaa maailmaa. Me voimme yhdessä päättää, että nyt pistetään tälle loppu. Tästä eteenpäin kenenkään ei pidä mennä nukkumaan ajatellen, että minulle voi tänä yönä tapahtua jotain. Ei kenenkään pienen lapsen, tytön tai pojan, ei kenenkään. Meillä on mahdollisuus näyttää nyt suuntaa, ja se on meidän tehtävämme.

Seksuaalisen häirinnän mittakaavan valtavuus on tullut nyt koko maailman tietoisuuteen, kiitos sosiaalisen median. Ja haluan myös kiittää kaikkia niitä, jotka ovat rohkeasti tuoneet nämä suuret kysymykset esille. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

14.51 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensiksi lausua kiitoksen sanat edustaja Haataiselle tästä hänen tärkeästä keskustelualoitteestaan. Ongelmahan ei ole mitenkään uusi, mutta uutta on se, että nyt siitä uskalletaan puhua laajasti ja avoimesti. Siksi on paikallaan, että myös me käymme tätä keskustelua. Aivan niin kuin oikeusministeri Häkkinen totesi ja johon myöskin edustaja Andersson viittasi, me käymme tätä keskustelua johdon vastuulla, analysoiden ja pohdiskellen, miten me voimme edesauttaa muutosta parempaan huomiseen.

President Paasikivi uttryckte sig klockt i tiden när han sade: Tosiasioiden tunnustaminen on kaiken viisauden alku.

Tässä Me too- ja Dammen brister -kampanjat ovat toimineet tehokkaina avaimina — avaimina avoimempaan keskusteluun sekä toivon mukaan myöskin avaimina aikaansaamaan muutosta yhteiskunnassa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt siirrymme 1 minuutin vastauspuheenvuoroihin.

De här båda kampanjerna, Me too och Dammen brister, har varit viktiga verktyg, fungerat som nycklar till en öppnare diskussion och till att man har börjat våga tala om de här sakerna. Och förhoppningsvis fungerar de också som nycklar till en bättre framtid.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt siirrymme 1 minuutin vastauspuheenvuoroihin. Edustaja Rinne.

14.53 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen saanut aika monta sähköpostia tähän asiaan liittyen, ja eräs 50-vuotias nainen pyysi kertomaan tarinansa. Hän kertoi, että 13-vuotiaana, yläasteelle syksyllä lähdössä olevana tyttönä hän joutui kulkemaan bussilla kouluunsa. Hänen vanhempansa olivat eronneet jokunen vuosi sitten, ja koulu oli sen verran kaukana. ”Kuljettajasta pitivät kaikki koululaiset, kun hän oli kovin puhelias ja ystävällinen. Minulle hän aina kertoi, että hän ihaili, kun olin niin kaunis. Kun tulin koulusta kotiin bussilla, hän pyysi tulemaan mukaansa määränpäähänsä. Hän jutteli ja ymmärsi kilttiä 13-vuotiasta, sai luottamuksen puolelleen. Kunnes ensimmäisen kerran hyväksikäytti minut omassa autossaan, ja tätä jatkui koko yläasteen.”

Sitten hän kuvaa tuossa kirjeessään kaikkea sitä, mitä on tapahtunut näitten vuosikymmenten aikana. Lopuksi hän sanoo, että nyt hän on paranemisprosessinsa loppuvaiheessa, 50-vuotiaana ihmisenä, kaikkien näitten kokemusten jälkeen.

Tämä osoittaa sen, minkä takia meidän pitää täällä asettaa nollatoleranssi seksuaaliselle hyväksikäytölle, kaikille sen muodoille, häirinnälle: se johtaa siihen, että tällaista vakavaa [Puhemies koputtaa] väkivaltaa ihmistä kohtaan tehdään.

14.54 **Sirkka-Liisa Anttila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset keskustelualoitteesta tärkeässä asiassa. Kiitokset ministereille hyvistä vastauksista ja täällä käydystä hyvin asiallisesta keskustelusta. Seksuaalisessa häirinnässä pitää olla nollatoleranssi, niin kuin täällä on todettu. Me jokainen olemme yhteisvastuussa siitä, että yhteiskuntamme on jatkossa turvallinen paikka, jossa kenenkään ei tarvitse pelätä tulevana ah-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

distelluksi. Häirinnän kitkemisessä on kyse asennemuutoksesta, johon me jokainen voimme itse vaikuttaa. Meillä jokaisella on vastuu puuttua häirintään, kun sitä näemme. Esimerkiksi on juridinen vastuu, mutta kaikilla meillä on vastuu käytöksestämme. Muutos aloitetaan tässä talossa nyt tänään. Me jokainen vaikutamme siihen, että niissä yhteisöissä, joissa olemme mukana, tätä työtä myöskin tehdään. Lainsäätäjinä meidän pitää olla esimerkkinä. Yhdyn edustaja Meren käyttämään erinomaiseen puheenvuoroon siitä, että meidän pitää kuulla erityisesti myöskin heitä, joiden ääni ei muuten kuulu.

14.55 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Häirintä on ilmiö, joka koskettaa monia ikäryhmiä ja monia kansanosia sukupuoleen, ikään katsomatta. Urheilun ja liikunnan parissa on satojatuhansia nuoria. Heidän ohjaajinaan, valmentajinaan on satojatuhansia vapaaehtoisia. He tekevät todella arvokasta työtä, josta meidän pitää olla kiitollisia. On kuitenkin ikävä tosiasia, että näiden vetäjien joukkoon aina soluttautuu joitakin henkilöitä, joiden motiivit eivät kestä päivänvaloa. Viime vaalikaudella sivistysvaliokunnassa käsiteltiin lakia lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että tällaisia selvityspyyntöjä tulisi 20 000—40 000, mutta niitä on nyt tullut vain kolmisentuhatta vuodessa. Kysyn asiasta vastaavalta ministeriltä: miten tämän lain toimeenpano ja toteutus saadaan paremmin toimimaan kenttätyössä?

14.56 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajanaiset ovat usein heikoimmassa asemassa, mitä tulee myös seksuaaliseen häirintään ja seksuaalirikollisuuteen. Tämä johtuu muun muassa siitä, että maahanmuuttajataustaisella naisella voi olla korkeampi kynnyks mennä tekemään rikosilmoitus. Se voi johtua siitä, että tullaan olosuhteista, sellaisesta maasta, jossa poliisiin ei voi valitettavasti luottaa. Se voi johtua myös siitä, että tullaan sellaisesta kulttuuritaustasta, jossa valitettavasti naisten asema on selvästi miestä heikompi. Suosittelen kaikkia katsomaan myös tanskalaisen dokumentin Šarialakia Tanskassa, jossa kävi ilmi, että oli useita moskeijoita, joissa imaamit suoraan sanoen kielsivät näitä naisia ottamasta yhteyttä poliisiin. Minusta hallituksen tulisi olla tarkkana, [Mika Niikko: Juuri näin!] että tämä sama šarialain käytäntö ei vain saavu Suomeen ja että maahanmuuttajanaiset saisivat [Puhemies koputtaa] riittävästi tietoa oikeuksistaan. [Välihuutoja vasemmalta]

14.57 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kulttuuri, niin kuin liikuntakin, on tällainen alue. Edustaja Kiuru totesi hyvin urheilusta ja siinä ilmenevästä mahdollisuudesta käyttää asemaansa väärin. Itse puhuisin myös kulttuurista. Kuten olemme huomanneet ja havainneet, elokuva-ala aloitti ensimmäisenä Amerikassa tuon alueen lähestymisen ja nyt sitten myös Suomessa teatteri- ja kulttuuriväki. Monet nuoret opiskelevat erilaisia kulttuuriaineita. Heidän työtään ohjaavat ohjaajat ja sellaiset henkilöt, joilla on mahdollisuus käyttää asemaansa väärin. Kysynkin, onko ministerillä suunnitelmaa tai tarkoitusta käydä avointa keskustelua syvällisemmin kulttuuriväen kanssa siitä, onko tuo ilmiö, josta teatteriväen keskuudessa on keskusteltu, mahdollisesti laajempaa kulttuuritoiminnassa.

14.59 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeus turvalliseen tilaan kuuluu meille kaikille. Se on edellytys sille, että ihminen voi toimia yhteisössään ja

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

toteuttaa itseään. Me too -kampanja on nostanut seksuaalisen häirinnän massiivisen mitta-
luokan esille Suomessa, ja nyt meidän jokaisen velvollisuus on miettiä tarkkaan, miten me
voimme sitä kitkeä. Pitää muistaa se, että iso osa seksuaalisesta häirinnästä vaanii vallan-
käytön rakenteiden suojassa. Iso osa siitä on sukupuolittunutta, jolloin usein iäkkäät mie-
het käyttävät asemaansa härskisti työyhteisössä hyväkseen häiritäkseen nuorempia nais-
henkilöitä. Tämä pitää sanoa ääneen. Ja myös eduskunnassa eduskunta-avustajille tehdyt
häirintäselvitykset osoittavat, että täälläkin on tätä ongelmaa. Tämä pitää purkaa. Liian
usein edelleen julkisessa keskustelussa sanotaan, että on uhrin vika, että hän tuli häirityksi
— hänellä oli vääränlaiset vaatteet — tai se oli vain flirttiä. Meidän pitää kaikkien yhdessä
sanoa, että näin se ei ole. Häirintä ei ole flirttiä. Se, että sanoo "olet kaunis", on täysin sal-
littua, [Puhemies koputtaa] mutta häirintä ei ole ikinä sallittua.

15.00 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu
seksuaalisesta häirinnästä ja sen estämisestä on tärkeää. Jos kyse on hierarkkisesta organi-
saatiosta ja alistaisesta asemasta, sitä hankalammassa asemassa häirinnän kohde on. Mutta
keskustelussa pitää välttää ylilyöntejä ja sitä, ettei tärkeää asiaa alisteta poliittiseksi lyömä-
aseeksi. Muistamme, miten aikoinaan Helsingin Sanomien jutussa nimettäisiin ilmiantoi-
hin perustuen seitsemän mieskansanedustajaa laitettiin kuvien kanssa jalkapuuhan ilman
mahdollisuutta puolustautua. Ainoa varma tekijä, joka yhdisti näitä edustajia, oli se, että he
vastustivat sukupuolineutraalia avioliittolakia. Jutussa todettiin lisäksi, että häirintään
syyllistyvät maakuntien keski-ikäiset tai vanhemmat miehet ja että kaupunkilaiset, akatee-
misesti koulutetut miehet eivät niin tee. Ei juuri voisi tehdä asenteellisempaa juttua. Täl-
laisella uutisoinnilla vahingoitetaan äärimmäisen tärkeää asiaa, ja siihen meillä ei ole va-
raa.

15.01 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Det är ju nog faktiskt inte
synd om männens här, utan vi ska tala om det som det egentligen handlar om. Om någon i
debatten skulde påstå att det hela är överdrivet så tycker jag att du ska fråga dem: Vad tyck-
er du är lagom? Varje fall är ett för mycket.

Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu ovat arkipäivää naisille, joiden kehot ovat jatkuvan arvi-
oinnin, kommentoinnin ja häirinnän kohteena kadulla, työpaikalla, kouluissa ja mediassa.
Kulttuurimme opettaa meille pienestä pitäen, että naisten ja tyttöjen oikeutta omaan ke-
hoonsa ei tarvitse kunnioittaa. Pahimmillaan sama vallankäyttö kärjistyy seksuaaliseksi
väkivallaksi. Haluan lukea yhden tarinan.

Från Dammen brister: "Jag är 26 år och en del av den innersta kretsen på jobbet tills en av
cheferna föreslår sex med mig under en personalfest. Jag tackar bestämt nej och hänvisar
till att jag är lyckligt gift med en 1-åring hemma och att han själv också just gift sig. Vd:n
som stod bredvid och hörde diskussionen ringer mig följande dag och ber mig hålla tyst
och aldrig nämna saken. Jag gör som jag vill ombedd. Efter den festen är jag inte längre del
av teamet. Helt konkret stängs dörrar mellan våra rum som tidigare hållits öppna. Under
kommande fester hotar han som föreslagit sex att jag inte längre har en framtid i företaget.
Då denna person blir vd byter jag jobb."

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

15.02 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Otan kaksi näkökulmaa tähän keskusteluun.

Ensiksi, mielestäni huomio tulisi kohdistaa erityisesti siihen häirintään, joka kohdistuu alaikäisiin tyttöihin, jotka ovat vasta kasvamassa naisiksi, samoin kuin tietysti poikiin, jotka kasvavat miehiksi. Poliisiammattikorkeakoulu toteutti vuonna 2013 yhdeksäsluokkalaisten kyselytutkimuksen, jossa joka kolmas tyttö ja lähes joka neljäs poika oli kokenut jonkinlaista seksuaalista häirintää ja väkivaltaa, ja tänä vuonnahan on tehty kouluterveyskysely, jossa tulos on nimenomaan tyttöjen osalta samansuuntainen. Se, mikä on huolestuttavaa, on se, että seksuaalinen hyväksikäyttö oli yleisempää aikuisten taholta kuin ikätovereiden. Nuoret eivät välttämättä tunne oikeuksiaan eivätkä löydä niitä väyliä, joihin ottaisivat yhteyttä, ja sen takia tämä pitäisi mielestäni huomioida erityisesti kouluopetuksessa.

Toiseksi, [Puhemies koputtaa] ylilyöntejä keskustelussa tulisi välttää, ettei tuomita henkilöitä, joilla ei käytännössä ole mahdollisuutta puolustautua, [Puhemies koputtaa] eli nimellä tapahtuva somelynkkaus ei ole asiallista eikä reilua.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt otamme ministerien vastauspuheenvuorot, ja ne aloittaa ministeri Orpo, 2 minuuttia.

15.04 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Itsekin haluan kiittää vielä tästä keskustelusta ja keskustelualoitteesta. Tämä on erittäin tärkeää. Haluan kiittää myöskin näistä kampanjoista, jotka ovat todella avanneet silmiä sille, kuinka laajasta ja vakavasta ongelmasta kuitenkin meidän yhteiskunnassamme on kyse.

Haluan kiittää niistä hyvistä puheenvuoroista, joita edustajat ovat täällä käyttäneet. Edustaja Rinne kertoi koskettavan, järkyttävän tarinan erästä kohtalosta. Edustaja Merinosti esille henkilöt, jotka eivät itse pysty auttamaan itseään eivätkä puuttumaan, eivät löydä tietä päästä eroon seksuaalisesta ahdistelusta. Nämä ovat tärkeitä puheenvuoroja, ja olen myöskin tyytyväinen siihen, että me yhdessä käymme tätä keskustelua. Hallituksen piirissä on ryhdytty myös toimenpiteisiin.

Tärkeintä on se, että me kerromme tämän keskustelun päätteeksi, että Suomessa on noltolatoleranssi seksuaaliselle häirinnälle ja ahdistelulle. Se on lainsäädännöllä kielletty. Mutta on kuitenkin aivan selvää, että normeilla ja laeilla me emme pysty koskaan kokonaan kitkemään tällaista käytöstä. Ja siksi haluaisin tuoda esille vielä sen, että tämä lähtee meistä jokaisesta — jokaisesta suomalaisesta, jokaisesta kansanedustajasta, jokaisesta ihmisestä itsestään. Meidän pitää miettiä sitä, miten me käyttäydymme toisia kohtaan. Meidän pitää miettiä, onko meidän käytöksessämme jotain sellaista, joka loukkaa toista. Ja meidän täytyy silloin puuttua, miettiä omaa käytöstämme, muuttaa sitä tarvittaessa. Mutta meidän täytyy myöskin puuttua, jos me näemme, että meidän vieressämme tapahtuu seksuaalista häirintää tai ahdistelua. Meidän on puututtava määrätietoisesti ja näytettävä esimerkkiä siitä, että me emme Suomessa tällaista hyväksy.

On tärkeää, että tämä keskustelu käydään, ja toivon, että pystymme tästä todellakin ilman puoluerajoja ja hallitus—oppositio-rajvoja tekemään johtopäätöksiä ja sitä kautta kitkemään tämän ilmiön pois suomalaisesta yhteiskunnasta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Lindström, 2 minuuttia.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

15.06 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa herra puhemies! Kiitos erittäin hyvästä keskustelualoitteesta. Muutama puheenvuoroon kommentti.

Ensinnäkin edustaja Meren puheenvuoro oli erittäin viisas. Hän kysyi, voisiko tätä keskustelua laajentaa vammaisjärjestöihin ja niihin, jotka edustavat niitä ihmisiä, jotka eivät pysty puolustamaan itseään. Tämä keskustelu, minkä me tulemme käymään ja mihinkä siis ovat todellakin puolueet tervetulleita, on vasta keskustelun avaus ja enemmän nyt tämmöinen työllisyyspainotteinen: me katsomme, mitä siellä työpaikalla voitaisiin tehdä enemmän kuin nykyään tehdään.

Oikeastaan vertaisin tätä siihen, että kun itse menin työelämään, niin tehtaalla alkoholinkäyttö oli varsin yleistä. Siihen ei puututtu sillä lailla, sitä alkoholin käyttäjää suojeltiin, tehtiin sen työt, kunnes jossain vaiheessa tajuttiin, että on jokaisen asia puuttua siihen. Minä oikeastaan vertaisin tätä siihen. Samanlainen asenne pitäisi saada työpaikoille myös tässä asiassa, että siihen puututaan ja että se on jokaisen vastuulla: paitsi että kantaa vastuuta siitä omasta käyttäytymisestään niin myös seuraa sitten muitten käyttäytymistä. En tarkoita mitään kyttäämistä enkä mitään tämäntyyppistä, mutta jotain sentyylistä, että jokainen ymmärtää, että tämä on meidän kaikkien vastuulla eikä sitä missään nimessä pidä hyväksyä. Tämän keskustelun tavoite on etsiä konkretiaa ja ratkaisukeskeisyyttä, että me löydämme tähän asiaan vastauksia.

Edustaja Mustajärven puheenvuoro oli minun mielestäni erittäin hyvä. Tämä ei saa mennä siihen, että me osoitamme sormella, että tämä on vain jonkun ryhmän ongelma. Tämä on enemmän ihmiskysymys, miten me kohtelemme toinen toisiamme, eikä niinkään sitä, että tästä tulee tämä mies—nais-kysymys. Jokainen tietää, että totta kai se on näin, että enemmän tämä kohdistuu naisiin — mutta tämä kohdistuu myös miehiin. Tätä ei saa tässä keskustelussa minun mielestäni unohtaa.

Oikeastaan lopetan tämän siihen, että tavoitteen pitää olla muutos, ei pelkkä keskustelu — joka on myös tärkeää.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä ministeri Terho, 2 minuuttia.

15.08 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Edustaja Haatainen esitti avauspuheenvuorossaan selkeän toiveen ja viestin siitä, että Suomesta ja täältä eduskunnasta on lähdettävä se sanoma, se viesti, että meidän maassamme ei ole sijaa ahdistelulle eikä häirinnälle. Tämä esittämämme toivehan on niin kohtuullinen ja se on niin kannatettava, että sitä luulisi voivan jo sanoa itsestäänselvyydeksi, mutta niin ei selvästikään ole, vaan työtä vielä tarvitaan yhtä lailla yhteiskunnassa kuin myös täällä meidän omassa eduskunnassamme, ja sinisiltä saatte varauksettoman tuen tälle työlle ja toiveelle.

Mitä kulttuurialaan tulee, mistä tämä koko kansainvälinen Me too -kampanja lähti liikkeelle, niin valitettavasti on käynyt ilmi, että kulttuurialalla myös Suomessa tämä ongelma on yllättävän yleinen. Kuten on todettu, lainsäädäntöä paljolti on jo olemassa, mutta on selvää, että ministeriöni haluaa kaikilla tavoilla tukea tämän ilmiön kitkemistä kulttuurialalta. Olen ilolla pannut merkille, että alan toimijat ovat jo lähteneet liikkeelle: esimerkiksi elokuva-alalla on laadittu ohjeistusta seksuaalisen häirinnän kitkemiseksi, ja noin tuhat esittävän taiteen ammattilaista allekirjoitti vetoomuksen tasa-arvon ja koskemattomuuden edistämiseksi alallaan.

On tärkeää, että tämä valtava surullinen ilmiö kohdataan, koko se todellisuus kohdataan rehellisesti ja siihen puututaan. Omalta osaltani voin esimerkiksi toimia niin, ja aion

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

toimia, että opetus- ja kulttuuriministeriön ja Elokuvasäätiön välisissä tavoitekeskusteluissa tämä otetaan esille ja mietitään sitä, miten pystymme omalta osaltamme tukemaan tämän ikävän ilmiön kitkemistä, joka on kulttuurialalla, jos uskallan sanoa, sitäkin vastenmielisempi, kun puhutaan alasta, jonka tulisi edistää sivistystä, [Puhemies koputtaa] taidetta ja kaikenlaista hengen kehitystä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja nyt jatkamme 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja.

15.10 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan ensinnäkin kiittää edustaja Haataista tästä tärkeästä keskustelualoitteesta ja toistan mielelläni hänen viestinsä: Teit oikein, kun kerroit. Sinulla on oikeus omaan kehoosi. Sinulla on oikeus elää ilman häirintää.

Häpeä ei kuulu häirintää kohdanneelle, vaan se on aina häirintään syyllistyneen synti. Ja tämä meidän on, hyvät ystävät, tehtävä riittävän selväksi myös tässä keskustelussa ja tässä talossa.

Tämä keskustelualoite tarjoaa mahdollisuuden nyt analysoida tämän häirinnän laajuutta Suomessa ja ryhtyä myös toimeen. Haluan kiittää myös hallitusta, että olette jo ryhtyneet toimeen. Pitäkää tämä työ yllä älkääkään lopettako ennen kuin tulee valmista. Mutta jaan huolen siitä, että kyse on myös laajemmasta asenneongelmasta, johon emme pelkällä [Puhemies koputtaa] lainsäädännöllä pääse kiinni, ja siksi vastuuta on meidän jokaisen kannettava.

15.11 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! ”Me toon” yksi keskeinen ansio on siinä, että se on tehnyt näkymättömästä näkyvää ja kampanja pakottaa suomalaistakin yhteiskuntaa itsetutkiskeluun. Toivon, että tässäkin salissa keskusteltaisiin tänään siitä, mistä johtuu, että niin monet joutuvat kokemaan seksuaalista häirintää, mitä se kertoo yhteiskunnastamme ja vallitsevasta kulttuurista. Työpaikoille, oppilaitoksiin, harrastusryhmiin ja niin edelleen on saatava selkeät toimintatavat häirintään puuttumiseksi. Ensinnäkin on tehtävä selväksi, mikä on häirintää. Ilmapiirin on oltava sellainen, että häirinnän voi ottaa puheeksi ja siihen jokainen uskaltaa puuttua. Häirintään on aina puututtava, eikä se saa jäädä uhrin syyksi ja häpeäksi. Ei voi olla niin, että uhri tai häirintään puuttunut sivullinen leimataan hankalaksi ihmiseksi. Ongelma on aina tekijässä, ja tämän pitäisi olla kaikille selvää.

15.12 Sari Raassina kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää tämän keskustelualoitteen tekijöitä. On äärimmäisen tärkeää, että puhumme tästä aiheesta tänään. Seksuaalista häirintää tapahtuu kaikkialla. Se kohdistuu tyttöihin, poikiin, meihin keski-ikäisiin naisiin ja kaikkiin sukupuoliin ihan yhtä lailla, ja sen tekijänä on valitettavan usein lähiomainen ja joskus myös ammattihenkilö. Lainsäädännön tarkastaminen tai kirittäminen ei yksin auta, jos ilmoittamiskynnys säilyy äärimmäisen korkeana tai jos vaadittavaa näyttöä on lähes mahdotonta saada. Uhri voi aivan oikeasti joutua syytetyn asemaan: häntä arvostellaan ja arvioidaan, ja palaute voi olla jopa varsinaisen teon kaltaista, aivan yhtä loukkaavaa. Asian esiintuominen on aina rohkeuden osoitus. Meidän tulee varmistaa, että koulutuksen ja ohjauksen kautta kaikilla viranomaisilla ja ammattihenkilöillä on riittävät valmiudet tukea ja ohjata uhria.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

15.14 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Seksuaalisen häirinnän nollatolerassin täytyy oikeasti olla nollatoleranssi. Se tarkoittaa sitä, että kun kohtaamme tai todistamme häirintää, sitä ei pidä katsoa läpi sormien tai selitellä. Se on rikollista, siihen on puututtava.

Muistuttaisin myös siitä, että kun työmarkkinajärjestöjen kanssa keskustellaan, niin me tarvitsemme uusia avauksia puuttuaksemme tähän ilmiöön koko valtakunnassa. Yksi tällainen avaus voisi olla esimerkiksi häirintäyhdyshenkilöiden esittäminen työpaikoille silloin, kun siihen on aihetta, tai jopa kaikissa tilanteissa. Tämä on mielestäni asia, jota kannattaa edistää.

Ja kun me puhumme seksuaalisen väkivallan ehkäisystä, minä muistuttaisin, että seksi ilman suostumusta on aina väkivaltaa. Se on täällä noussut muissakin puheenvuoroissa esiin. Tätä tosiasiaa eivät muuta flirttailu, lyhyt hame, humala tai yhteinen parisänky. Sitä eivät muuta sukupolvierot, sitä eivät muuta kulttuurierot. Olennaista on myös se, että meidän rikoslakimme saataisiin korjattua vastaamaan tätä asiaa.

15.15 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelualoite seksuaalisesta häirinnästä on paikallaan. Ongelmia ratkotaan keskustelun kautta eikä vaikene-malla. On hyvä, että asia on saanut laajamittaista julkisuutta, mutta häirinnän karsiminen esimerkiksi kouluista ja työpaikoilta vaatii käytännön toimia. Kaikilla pitäisi olla mahdollisuus elää ilman häirintää.

Haluan nostaa esille työnantajien vastuun huolehtia työntekijöistään. Seksuaaliseen häirintään tulee ottaa myös suomalaisilla työpaikoilla nollatoleranssi ja pyrkiä viestinnän keinoin ennaltaehkäisemään häirintää. Työnantajien tulisi pyrkiä luomaan sellaiset luottamukselliset palautekanavat, joiden avulla kynnys ilmoittaa häirinnästä madaltuisi. Tämän lisäksi häirinnän uhreille pitäisi löytyä tukea työyhteisöstä ja mahdollisuus ammattiapuun.

Toivon syvästi, ettei häirintä olisi enää ongelma seuraavien sukupolvien aikana. Tähän me voimme vaikuttaa juuri nyt. Seksuaalinen häirintä, kiusaaminen, toisen alistaminen — näitä ei pidä sallia ollenkaan. Asennekasvatus lähtee jo kodeista.

Lisäksi edustaja Meri nosti esille vammaiset, [Puhemies koputtaa] vanhukset, lapset, kuten edustaja Tavio maahanmuuttajanaiset. Heidän asemansa on vaikea tässä tilanteessa.

15.16 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sain uutena kansanedustajana vuonna 2011 osallistua uusien kansanedustajien perehdytykseen, jonka yhtenä osiona käsiteltiin tasa-arvokysymyksiä, näistä tärkeimpänä seksuaalista häirintää. Kun tämä osio alkoi, kaikki miesoletetut uudet kollegani ryntäsivät kahville yhtä lukuun ottamatta. Vuonna 2015 vastaavassa perehdytyksessä uudet kansanedustajat eivät saaneet edes mahdollisuutta valita, koska tasa-arvo-osio oli poistettu aikapulaan vedoten.

Minun mielestäni tämä kertoo hirveän hyvin siitä, mikä se kulttuuri tässä talossa on. Me tiedämme, että seksuaalista häirintää tapahtuu täällä. Me kaikki olemme sitä mieltä, että se ei ole hyvä juttu. Minä en tiedä täällä yhtään, joka kannattaisi seksuaalista häirintää. Siitä huolimatta se ei ole meidän prioriteettitilalla tässä talossa sellaisella paikalla, missä sen kuuluisi olla, että tämä olisi esimerkillinen [Puhemies koputtaa] työyhteisö Suomessa.

15.17 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu, jota olemme täällä käyneet toisiamme arvostaen ja hienolla tavalla tärkeästä asiasta, kertoo, että edustaja Haataisen aloite on ollut tosi tärkeä. Varmaan rakenteissa, asenteissa, ar-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

voissa löytyy paljon lähdeä muuttaa tapojamme, mutta lainsäädännölläkin voidaan tehdä. Meillä on tasa-arvolaki, joka lähtee siitä, että edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa, miesten ja naisten välistä keskinäistä tasa-arvoa ja kunnioitusta.

Nyt kun tämä pyöreän pöydän tapaaminen järjestetään, mitä arvostan, niin on yksi ajatus vietäväksi sinne. Tasa-arvolaki mahdollistaa ja edellyttää, että kaikilla työpaikoilla on tasa-arvosuunnitelma, jos on yli 30 työntekijää. Voisiko ajatella, että näihin tasa-arvosuunnitelmiin liitetään seksuaalista häirintää koskeva osio, joka näkyy siinä suunnitelmassa, ja tehtäisiin myöskin siihen liittyvä ohjelma työpaikoilla? Tällä voisi olla keskustelua avaava, rakentava ja tavallaan siinä yhteisössä ennakoivaa [Puhemies koputtaa] työtä edistävä vaikutus.

15.18 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu ovat tuomittavia, tapahtuivat ne kaduilla, kapakoissa tai kodeissa tai työpaikalla, vaikkapa täällä eduskunnassa, hierarkkisessa organisaatiossa, jossa ne ovat erittäin moitittavia, koska usein uhri on alisteisessa asemassa. Samoin moitittavia, erityisen moitittavia, ovat ne silloin, kun puhutaan lapsista. Edustaja Kiuru jo puhui urheilusta, ja erityisen moitittavia ja hävettäviä ne ovat silloin, kun lasta käytetään hyväksi esimerkiksi valmentajan toimesta. Tosiasia on, että nuoret naiset ovat suurin joukko, joka joutuu seksuaalisen ahdistelun ja häirinnän uhriksi. Se on tosiasia, mutta pelkään, että meillä on paljon poikia ja tyttöjä ja piilorikollisuutta, jossa on vakavia seksuaalisia hyväksikäyttäjiä olemassa.

Me tulimme oikeusministerin kanssa suoraan seminaarista, jossa käsiteltiin myös seksuaalista ahdistelua ja seksuaalirikoksia. Arvoisa oikeusministeri, näettekö, että rikoslain 20 lukua, jossa seksuaalirikoksia käsitellään, olisi syytä päivittää ja tarkastella laajempänä kokonaisuutena?

15.20 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos edustaja Haataiselle erinomaisesta keskustelualoitteesta. Siihen ja sinun ehdotuksiisi on helppo yhtyä. Meidän täytyy tehdä kaikkemme, jotta tämä häirintä ja ahdistelu saadaan loppumaan, ja meidän täytyy pystyä myös vaikuttamaan asenteisiin, koska tässä kulttuurissa selvästi on vääristyneitä asenteita naisia ja tyttöjä kohtaan mutta myös miehiä kohtaan.

Kouluterveyskyselyn mukaan todellakin 8.—9.-luokkalaisista tytöistä 30 prosenttia ja pojista 12 prosenttia on kokenut seksuaalista häirintää viimeisen vuoden aikana. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten häirintä on vieläkin yleisempää. Tutkimuksen mukaan yli 80 prosenttia transnuorista on kokenut häirintää. Tämä on äärettömän surullista ja vakavaa, koska kysymys on nuorista ihmisistä ja heidän terveestä kehityksestään.

Sitten minä toivoisin vielä, että me uhraisimme pari ajatusta globaalisti niihin tyttöihin ja naisiin, miljooniin, jotka joutuvat hyväksikäytetyiksi, ostetuiksi ja myydyiksi ilman mahdollisuutta [Puhemies koputtaa] koskaan elää tervettä elämää.

15.21 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuodelta 2009 olevan MLL:n kyselyn mukaan yläkoululaisista tytöistä 12 prosenttia koki viikoittaista sanallista seksuaalista häirintää kouluissa. Kerran kuussa häirittiin 40:tä prosenttia, ja fyysistä häirintää joka viikko koki 7 prosenttia tytöistä. Nämä lukemat ovat käsittämät-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

töman korkeita, ja on ihan selvää, ettei yhdenkään lapsen tai nuoren tulisi joutua kokemaan seksuaalista häirintää varsinkaan kouluissa.

Paitsi että häirintään tulee puuttua nykyistä paremmin, tulee myös miettiä, miten sitä voidaan ehkäistä ennalta. Pienten lasten seksuaalikasvatus eli kehotunne- ja turvataitokasvatus on osa lapsen terveen kasvun ja kehityksen tukea, ja se kuuluu uusiin valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Käytännössä tämä ei kuitenkaan vielä toteudu. Kehotunnekasvatuksen taidot ovat kuitenkin tärkeitä myöhempää elämää varten, ja ne osaltaan luovat edellytyksiä sellaiselle maailmalle, jossa lapset ja nuoret kasvavat tasapainoisiksi aikuisiksi ja jossa seksuaalista häirintää on helpompi torjua. Kehotunnekasvatus on yksi tie seksuaalisen häirinnän vähentämiseen, ja toivon, että hallitus nyt varmistaisi, että ihan jokainen lapsi ja nuori Suomessa [Puhemies koputtaa] pääsee osalliseksi kehotunnekasvatuksesta.

15.22 Tiina Elovaara sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edelliselle kollegalle — tuen vahvasti tämäntyyppisen sisällön lisäämistä opetussuunnitelmaan.

Toivoisin, että keskittyisimme keskustelussa syihin ja ratkaisuihin, kuten myös edustaja Saara-Sofia Sirén aiemmin pyysi. On sanottava ääneen, että moni, joka ahdistelee tai häiritsee, on kokenut itse samaa. Tämä ei ole puolustuspuheenvuoro, tämä on tosiasia. Tarvitsemme lisää varoja Rikosseuraamuslaitokselle, tarvitsemme lisää varoja mielenterveys-työhön ja myös niiden ihmisten auttamiseen, joilla on tämäntyyppisiä ajatusvääristymiä.

Toivon myöskin, että eduskunta laatii toimintaohjelman tänään tulleen tutkimuksen johdosta — puhemiesneuvosto, eduskuntaryhmien puheenjohtajat, kuulette tämän.

15.23 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan erinomaista, että olemme täällä keskustelualoitteen johdosta keskustelemassa tästä tärkeästä aiheesta, mutta vielä paljon tärkeämpää on se, että tämä keskustelu virisi kansalaisyhteiskunnassa sosiaalisen median kautta. Monet näistä täälläkin esiin tulleista ongelmista ovat sentyyppisiä, että vaikka meillä on rikoslainsäädäntöä, seksuaalisen häirinnän tunnusmerkistököän ei kata kuitenkaan kaikkea sellaista toimintaa, joka on paheksuttavaa ja väärin. On hyvä, että tästä keskustellaan ja kynnyks toimia väärin nousee tätäkin kautta. Siis kaikkia näitä ongelmia ei lainsäädännönkään kautta pystytä ratkaisemaan. Kysymys on pitkälti toimintakulttuurista, siitä, mikä koetaan hyväksyttäväksi käyttäytymiseksi, hyvistä tavoista, moraalisisäännöistä, ja näihin nyt on tämänkin kansalaiskeskustelun kautta kiinnitetty huomiota Suomessa ja ympäri maailmaa, ja tämä on erinomainen asia. Rohkaiskoon tämä myös kaikkia sivullisia puuttumaan, jos törmäämme tällaiseen, ja sanomaan, että tuo ei ole oikein, tuo pitää lopettaa.

15.24 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hienoa, että tämä sali on yksimielinen siitä, että tällainen keskustelu tarvittiin ja että tämä keskustelu on arvokasta. Valitettavasti olen silti kuullut väitteitä, että Me too -kampanja on mennyt yli, överiksi — minusta näin ei suinkaan ole. Sellaiset väitteet ovat täysin vähätteilyä ja ongelman kieltämistä. Meidän tässä salissa ja yleisestikin Suomessa kaikkien on tunnistettava ja tunnustettava seksuaalinen häirintä ilmiönä ja pyrittävä toimimaan kaikin keinoin, jotta se saadaan poistettua. Me olemme sitoutuneet nollatoleranssiin koulukiusaamisen, väkivallan ja vihapuheen suhteen ja sitoutuneet myös puuttumaan niihin. Aivan samalla tavalla me tarvitsemme tätä sitoutumista ja puuttumista seksuaalisen häirinnän koh-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

dalla. Olen erittäin iloinen ministeri Häkkäsen puheenvuorosta ja siitä, että kiinnitätte huomiota erityisesti valta-aseman väärinkäyttöön. Ja tässä on jo mainittu lasten seksuaalinen hyväksikäyttö — siinä on kyse luottamussuhteen [Puhemies koputtaa] rikkomisesta totaalisesti, ja se on mitä raukkamaisin teko.

15.25 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Den här internetkampanjen har på ett förbluffande sätt avslöjat hur många som har gått och burit på sig och med sig så mycket under så lång tid. En vecka, ett år, en evighet, kanske hela sitt liv. Och därför har dammen faktiskt nu brustit och nu är det sanningen som flödar, och vi ska hoppas att den flödar tills dammen är tom.

Puhemies! Kysymys on itse asiassa loppujen lopuksi pitkälti vääristä asenteista. Ne oikeat asenteet lähtevät siitä, että osaamme kunnioittaa toisiamme, toistemme koskemattomuutta, kiinnittää huomiota kielenkäyttöön, noudattaa ihan normaaleja käytöstapoja kanssakäymisessä muitten ihmisten kanssa. Jokainen meistä kantaa tästä oman vastuunsa. Ne asenteet vinoutuvat jossain. Vanhemmilla on oma vastuunsa, koululla, vapaa-ajan järjestöillä, toiminnanohjaajilla, valmentajilla, [Puhemies koputtaa] medially, koska se yhteiskunnan seksualisoituminen syntyy jossain julkisuudessa. Tässä jokaisella, myöskin medially, on oma vastuunsa.

15.27 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiusaamisen ja häirinnän ensimmäinen aste ovat sanat. Tiedämme, että elämme varsin ulkonäkökeskeisessä yhteiskunnassa, ja tuossa on se ensimmäinen askel, jolla voimme jokainen syyllistyä kiusaamiseen tai sen toisen häirintään. Me arvioimme toistemme ulkonäköä tietämättä syitä taustalla, onko sairauksia, lääkityksiä ja niin poispäin. Se on loukkaavaa.

Se, mikä on hienoa, on se, että eduskunnassa tässä keskustelussa on paljon miehiä. Naapurivaltiossa Ruotsissa näin ei tapahtunut, kun aiheesta keskusteltiin — tästä arvostus teille.

Kuten täällä keskustelussa on tullut esille, valitettavasti myöskään pojat eivät ole häirinnästä vapaita. Ei ole erikoinen asia, että äidin ikäinen ihminen alkaa jossakin juhlassa vinkkailemaan komealle nuorellemiehelle tai kaappaa tämän väkisin tanssiin vastoin nuoremiehen tahtoa. Sen vuoksi, kun puhumme tasa-arvoisesta [Puhemies koputtaa] yhteiskunnasta, on tärkeää muistaa, että häirintään [Puhemies koputtaa] syyllistyvät molemmat sukupuolet.

15.28 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ihan ensiksi kiittää kaikkia keskustelijoita arvokkaista puheenvuoroista ja hallitusta niistä toimista, mihin se on ryhtynyt.

Itse ajattelen, että meidän tärkein toimi on tarkastella niitä rakenteita ja sellaista lainsäädäntöä, jotka tällä hetkellä luovat eriarvoisuutta, epätasa-arvoa, jotka jaottelevat ihmisiä erilaisiin ryhmiin ja antavat heille eri määrän oikeuksia, jotka leimaavat, jotka luovat stigmaa, jotka sitä kautta luovat tilaa, joka mahdollistaa myöskin seksuaalisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan. Silloin on tärkeää nostaa esille haavoittuvat ryhmät: lapset, nuoret, vammaiset, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset. Konkreettinen esimerkki tästä on translaki, joka edelleen odottaa uudistamistaan ja joka räikeällä tavalla loukkaa ihmisen koskemattomuutta ja oikeutta omaan kehoonsa. Tämä on muutos, minkä

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

me voimme ihan aidosti tässä salissa yhteisesti tehdä ja merkittävällä tavalla viedä eteenpäin oikeuksia ja myöskin suojella kaikkien koskemattomuutta ja aidosti sanoa, että jokaisen ihmisen kohdalla me teimme kaikkemme, [Puhemies koputtaa] että jokainen saisi elää häirinnästä vapaana.

15.29 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiljaisuus on murrettu, onneksi. Koska kyse on kulttuurisesta ilmiöstä, vallankäytöstä ja epätasa-arvosta, vaatii siihen puuttuminen ja sen muuttaminenkin kulttuurin muuttamista. Kulttuuri taas muuttuu keskustelun, esimerkin ja sääntöjen kautta.

Myös eduskunnassa ilmenee valitettavasti seksuaalista häirintää. Siihen on puututtava, ja siitä on puhuttava, se on meidän velvollisuutemme täällä.

Arvoisa puhemies! Yksittäisellä mahtikäskyllä tätä ilmiötä ei saada lopetettua, mutta on tärkeää pohtia myös lainsäädännöllisiä keinoja. Olisi pohdittava raiskauksen ankuroimisesta suostumuksen puutteeseen sekä työnantajien työsuojelu- ja tasa-arvosuunnitelman velvoitteiden tiukentamista. Koulujen toiminnassa täytyy olla matala puuttumiskynnys kaikkeen seksuaaliseen häirintään, ja opetussisällöissä tulee kasvattaa lapsia ja nuoria omien ja toisten rajojen kunnioittamiseen.

Arvoisa puhemies! Me emme voi [Puhemies koputtaa] enää vaieta, emmekä me enää vaikene.

15.30 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiusaaminen, ahdistelu, seksuaalinen ahdistelu — tai jopa hyväksikäyttö — ovat aina tuomittavia. Ihminen alistuu, hän vetäytyy, hän vaikenee. Pyytäisinkin hallitusta selvittämään, mikä mahdollinen osuus meidän mielenterveysongelmissa tänä päivänä juontuu seksuaalisesta ahdistelusta, hyväksikäytöstä tai näihin verrattavista asioista. Se luku ei välttämättä ole kovin pieni. Siksi nyt on todella muuallakin kuin eduskunnassa hyvä keskustella ja syytä keskustella ilmiöstä, niin urheilujärjestöissä kuin uskonnollisissa yhteisöissä. Monesti siellä on vaikenemisen kulttuuri, jopa anteeksi antamisen kulttuuri, sitäkään ei tule hyväksyä.

Ihmisarvo, ihmisyyys — ne ovat loukkaamattomia, ne ovat aina ensisijaisia. Arkkipiispa sanoi itsenäisyyspäivän jumalanpalveluksessa, että meidän on katsottava toista ihmisen tasolla. Se on ihmisyyttä, se on tasa-arvoa, se on sydämen sivistystä.

15.31 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikenlainen häirintä, on se sitten henkistä, fyysistä tai psyykkistä, on väärin ja tuomittavaa. On nollatoleranssi, mutta tarvitaan yhteisiä tekoja, jotta on toimintakulttuuria puuttua, että yhdessä osoitamme niin lainsäädännön tasolla, työ- ja harrasteyhteisöissä kuin vapaa-ajalla sekä perhepiirissä, ettei väärä käytös ole hyväksyttävää vaan siihen on puututtava.

Kiitos Me too -kampanjan ja muiden kampanjoiden sekä aloitteen, jonka itsekkin allekirjoitin, laatijoille sekä hallitukselle asiaan paneutumisesta.

Valitettavasti seksuaalista häirintää tapahtuu myös poissa muiden silmistä, yksityisesti, muun muassa netin, sosiaalisen median ja muiden suorien viestintävälineiden kautta. Vaikka esimerkiksi sosiaalisen median osalta todistusaineisto on helpostikin jäljitettävissä ja kerättävissä, kyseessä on asianomistajarikos. Kysyisinkin: Voitaisiinko tätä arvioida sisäministeriössä ja oikeusministeriössä uudelleen? Olisiko näissä tapauksissa mahdollisuus nostaa syyte muilta tahoilta kuin asianomistajan osalta? Eli asia tulisi virallisen syytteen

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

alaiseksi. Edustaja Ruoho on tehnyt tästä myöskin lakialoitteen vuonna 2016. [Puhemies koputtaa]

Olemme lisänneet, onneksi, henkilöresursseja muun muassa nettipoliisitoimintaan. Jos kyse olisi [Puhemies koputtaa] asianomistajarikoksen sijaan virallisen syytteen alaisesta rikoksesta, voitaisiin saada räikeimmät viesti- ja sometapaukset mahdolliseen [Puhemies koputtaa] syyteharkintaan ja tutkintaan.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pidetään kiinni minuutin vastauspuheenvuoroajasta, niin että ehdimme ottaa vielä muutaman vastauspuheenvuoron.

15.33 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Naisrauha on vanha käsite Pohjolassa, ja jo ensimmäiset naiset, jotka tulivat valituksi eduskuntaan, puhuivat naisten katurauhasta. Olisiko nyt aika, olisiko tämä Me too -kampanja se riittävän väkevä voima, joka tekisi lopun seksuaalisesta ahdistelusta, seksuaalisesta häirinnästä? Olisiko nyt jo aika?

Me kansanedustajat vaikutamme asenteisiin, me vaikutamme ilmapiiriin, mutta me vaikutamme myös lainsäädäntöön. Ja lainsäädännössä on kieltämättä sitten ensimmäisten naiskansanedustajien tapahtunut paljon. Seksuaalinen ahdistelu, fyysinen sellainen, on jo laissa, mutta sanallinen häirintä ei. Monet naiset kohtaavat erilaista huorittelua, kuten suvakkihuorittelua netissä, ja myös kadulla ulkonäköä arvostellaan. Oikeusministeri Häkkinen, voisitteko te ajatella, että myös tällainen sanallinen sukupuoleen kohdistuva häirintä tulisi laissa kriminalisoiduksi?

15.34 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tuppurainen totesi saman asian, jonka minäkin halusin tuoda esille. Meillä on rikoslaissa rangaistavaksi säädetty sellainen häirintä, joka sisältää koskettelua, siis käpälöinti. Mutta sellainen toistuvakaan häirintä, joka ei sisällä käpälöintiä, ei ole meillä rangaistavaa. Sitä voidaan työsuojeluasiana tarkastella, mutta se ei suojaa esimerkiksi koululaisia. Tämä muutos olisi mielestäni tärkeä, samoin kuin se, että raiskauskriteeristössä rikoslaissa kriteeriksi otettaisiin yksinkertaisesti suostumuksen puute.

Mutta haluaisin tuoda esille sen, miksi tämän asian laajuus on tullut niin monille yllätyksenä, miksi niin moni on vaiennut. Se on juuri niin kuin edustaja Raassina totesi: niin moni on saanut niin pahasti turpiin, on tullut suunnilleen lynkatuksi silloin, kun on ottanut näitä asioita esille. Silloin, jos me oikeasti haluamme nollatoleranssin, meidän pitää tukea ja auttaa myöskin niitä ihmisiä, [Puhemies koputtaa] jotka ottavat esille seksuaalisen häirinnän.

15.35 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksuaalisesta häirinnästä ei ole pitkä askel seksuaaliseen hyväksikäyttöön, ja erityisesti huolestuttaa se, että lapset eivät voi välttää pornografian ja monen muun materiaalin päätymistä jopa heidän älypuhelimiansa.

Näihin ylilyönteihin syyllistyvät usein myös yritykset. Eräs saamani palaute koski sellaista, että eräs äiti meni pienen lapsensa kanssa liikkeeseen ostamaan petivaatteita ja yllätyksekseen hän huomasi, että siellä takaseinällä roikkui suuri Finlaysonin lakana, jossa oli tällainen Tom of Finlandin niin sanottu taideteos, jossa mies alastomana esitti ylpeänä elintään, ja äiti hämmästyneenä meni tietenkin sanomaan, että miten te kehtaatte pitää täl-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

laisia julkaisuja täällä seinällä, kun tämä on perhekauppa. Hän ei saanut poistettua millään muulla uhkauksella sitä lakanaa sieltä kuin sanomalla, että hän tekee rikosilmoituksen lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Toinen esimerkki koskee sitä, että kuka tarvitsee nahkahousuisia homomiehiä kahvipaketeissaan, kun mennään ostamaan elintarvikkeita.

Nämä pienet esimerkit vain kertovat siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa on tapahtunut muutos. Meille tuputetaan tätä seksuaalisuutta joka paikassa, ja mielestäni [Puhemies koputtaa] näin ei tulisi olla. Meidän tulisi tuntea vastuumme niistä rajoista, missä sitä esitetään.

15.36 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen aivan samaa mieltä edustaja Toivolan kanssa. Aivan kaikki lainsäädäntö ei ole valmis, translaki on muutettava. Me too -kampanjan seurauksena olemme valitettavasti nähneet, että seksuaalista häirintää on maassamme joka puolella eri työpaikoilla, harrastuksissa ja kouluissa. On todella hyvä, että asia on tuotu esille, koska jokaisella häirinnän kohteeksi joutuneella pitää olla keinot puuttua häirintään ja usko siihen, että näihin väärinkäytöksiin herätään ja ne saadaan loppumaan. Heille, jotka toimivat väärin, tämä keskustelu ja kannanotot ovat selkeä viesti siitä, että niin ei voi Suomessa eikä missään muuallakaan toimia. Tiedän tästä talosta tapauksen, jossa häirintä on loppunut Me too -kampanjan alettua. Asenteiden täytyy muuttua. Viimeistään tästä lähtien on oltava selvää, että seksuaalisesta häirinnästä jää kiinni. On kyse toistemme arvostuksesta. Ollaan oikeasti kohteliaita toisillemme, arvostetaan toisiamme.

15.38 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse työskennellyt ammattialalla eli hoitotyössä, missä arvostelu, nimittely, ulkonäön kommentointi ja jopa fyysisen koskemattomuuden rikkominen on ikävä kyllä tavallista. Siihen syyllistyvät sekä kollegat että potilaat. Siihen syyllistyvät miehet ja naiset, ja häirintää kokevat sekä miehet että naiset. On erittäin ahdistavaa, että ei saa tehdä työtään rauhassa. Vaikka syy onkin aina ja vain siinä ihmisessä, joka päättää ahdistella ja käyttää fyysistä ja henkistä väkivaltaa toista alistaakseen, tarvitaan esimerkiksi työpaikoille lisää pelisääntöjä ja ratkaisumalleja. Työpaikoilla on käyttäydyttävä asiallisesti. Onkin erittäin hyvä, että työmarkkinajärjestöt kutsutaan mukaan tähän urakkaan ja tekemään työpaikoistamme parempia, vaikka loppujen lopuksi ratkaisu kyllä on jokaisessa meissä itsessämme, siinä, miten me käyttäydymme toisiamme kohti.

15.39 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksuaalinen häirintä on yleisintä siellä, missä asenteet ja rakenteet ylläpitävät epätasa-arvoa miesten ja naisten välillä. Mitä suurempaa on tuo epätasa-arvo, sitä todennäköisempää on, että seksuaalista häirintää esiintyy ja sitä koetaan. Tasa-arvon puute ilmenee alistavina valtarakenteina. Alistavat valtarakenteet siirtyvät myös ihmissuhteisiin. Seksuaalinen häirintä on yksi alistamisen muoto. Seksuaalisen häirinnän nollatoleranssi ei heikennä ujojen poikien mahdollisuuksia solmia kontaktia. Epävarmuutensa kanssa kamppaileva ujo poika on kovin kaukana asemasta, jossa hän haluaisi tai kykenisi alistamaan yhtään ketään.

Puhemies! Seksuaalisen häirinnän nollatoleranssi ei estä meitä ihmisiä kohtaamasta toisiamme tasa-arvoisina halaamalla, poskisuudelmin tai koskettamalla. Se ei kiellä meitä katsomasta toisiamme silmiin samalta tasolta, tasa-arvoisina, ystävällisesti, kannustavasti

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

ja rakastavasti. Mutta, puhemies, seksuaalisen häirinnän nollatoleranssi kieltää meiltä halveksivan puheen miehistä, naisista ja seksuaalisuudesta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraavat debattipuheenvuorot: Parviainen Ulla, Jokinen ja Haatainen, ja sen jälkeen ministerin vastauspuheenvuoro. Sen jälkeen keskustelu on päättynyt.

15.40 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on todellakin työpaikka, ja me olemme tässä keskustelussa tuoneet selväksi sen, että täällä on nollatoleranssi. Meiltä eduskunnasta löytyy todella hyvä ohje, "Ohje epäasiallisen kohtelun ja häirinnän estämiseksi". Siinä on kuvattu hyvin tarkkaan, mitä tarkoitetaan häirinnällä.

Nyt esitän kysymyksen siitä, kun vuonna 2015 kukaan syrjintää ja seksuaalista häirintää kokeneista henkilöistä ei ole vienyt asiaa eteenpäin. Kysymys kuuluu: miksi tästä asiasta ei kerrota työnantajan edustajalle, työsuojeluun tai esimerkiksi työterveyshuoltoon? Meidän pitää löytää ne keinot, millä madalletaan kynnystä tämän asian eteenpäinviemiseksi, että tämä asia saadaan kuntoon.

15.41 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksuaalinen häirintä loukkaa ihmisen henkistä ja fyysistä koskemattomuutta, joka on täysin jakamaton arvo. Seksuaalinen häirintä on vastenmielinen ja täydellisesti tuomittava ilmiö, jota on aivan liian pitkään ollut yhteiskunnan eri aloilla, niin kodeissa, työpaikoissa kuin harrastuksissakin, ja on hyvä, että nyt tästä asiasta keskustellaan. On välttämätöntä, että tämä ilmiö tuomitaan täysin ja haetaan keinoja, joilla se kitketään vähitellen pois yhteiskunnasta ja ihmisten elämästä.

Kaikkia ihmisiä, niin tyttöjä, naisia, poikia kuin miehiäkin, tulee tukea ja rohkaista tuomaan esiin näitä tapauksia, jotta ne saadaan käsittelyyn ja pois. Jokaisella ihmisellä on oikeus päättää omasta seksuaalisuudestaan ja elää ilman pelkoa siitä, että häneen kohdistuu häirintää.

Kokoomuksen eduskuntaryhmässä on keskusteltu tästä asiasta. Kokoomuksen eduskuntaryhmä tuomitsee täysin kaikenlaisen seksuaalisen häirinnän ja on valmis tukemaan kaikkia niitä keinoja, joilla tätä asiaa kitketään pois.

15.42 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän kaikkia kollegoita tästä hyvästä keskustelusta. Tämä on arvokasta siitä syystä, että tämä keskustelu osoittaa, että pystymme yhdessä antamaan selkänöjan ja tuen sille, että seksuaalinen häirintä voidaan kitkeä maastamme. Kiitos myös hallitukselle, että olette ryhtyneet toimenpiteisiin. Ministeri Lindström sanoi, että tärkeintä ei ole vain tämä keskustelu vaan se, että on tavoite, jolla pääsemme päämääriin — olen aivan samaa mieltä. Kiitos kaikille näistä hyvistä puheenvuoroista.

Suurin kiitos kuuluu kuitenkin niille naisille, jotka ovat rikkoneet tämän hiljaisuuden ja ovat pistäneet itsensä likoon ja kertoneet sen, mistä he ovat vuosikaudet vaienneet, sillä jokaisella ihmisellä pitää olla oikeus koskemattomuuteen, elää rauhassa. Tämä keskustelu on vahvistanut sen, että me haluamme kaikki olla yhdessä muuttamassa ja tekemässä suurta asennemuutosta ja käytöstapojen muutosta Suomessa.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Saarikko, 2 minuuttia.

15.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Täällä on kuultu paljon arvokkaita ja rohkeita puheenvuoroja. Minusta tuntuu, että tästä keskustelusta jää jälki — tähän taloon, meihin kaikkiin ja toivottavasti myös suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä keskustelu on osoittanut minusta poikkeuksellisen rikkaalla tavalla tämän vastenmielisen ilmiön moninaisuuden. Tämä keskustelu palaa valtarakenteisiin, hiljaiseen hyväksyntään, vaikenemiseen, välinpitämättömyyteen ja myös naisen asemaan yhteiskunnassamme.

Erityisen arvokasta on ollut usean puheenvuoron näkökulmat lasten, nuorten ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten huomioimisesta. On hyvä myös, että emme ole puhuneet vain työelämästä ja oppilaitoksista emmekä edes kodeista, vaan olemme puhuneet harrastamisesta, vapaa-ajasta, ja todenneet, että kaikkialla, missä seksuaalista häirintää tapahtuu, se on menneen maailman hommaa. Näin ei sovi jatkaa.

Minusta tämä keskustelu — jossa on viitattu myös tämän ilmiön globaaliin taustaan, siis tämän keskustelun herättäneen Me too -kampanjan taustaan — on ollut globaali silta maailman naisten välille, ja keskustelu on onneksi päätynyt koskemaan myös kaikkia sukupuolia kohtaan kohdistunutta häirintää. Kaikki asiaan omassa elämässään törmänneet tietävät, että keho muistaa ja mieli muistaa.

On hyvä huomioida ehkä tässä keskustelussa toistaiseksi pieneen asemaan jäänyt sosiaalisen median tuoma muutos, uusi areena, jossa seksuaalista häirintää ja ahdistelua niin sanoin kuin kuvin voi tapahtua. Tähän ei tarvita enää kasvokkaista kohtaamista. On uusi areena, jossa pitää tehdä yhtäläisesti työtä.

Hallituksen puolesta kiitän konkreettisista esityksistä keskustelussa niin työelämään kuin muuhunkin liittyen, ja myös näihin oikeudellisiin kysymyksiin varmasti palataan, joita keskustelussa nousi esiin. Kiitämme myös hallituksen puolesta keskustelualoitteesta edustaja Haataista. Totean, että tämä palaa pohjimmiltaan sittenkin lainsäädäntöön, toimenpiteisiin mutta kaikkein eniten käytöstapoihin ja sydämen sivistykseen.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen vuosikertomus 2016

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2016 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 14/2017 vp

Kertomus K 9/2017 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 8/2017 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 8/2017 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomusten johdosta. Asian käsittely keskeytettiin 1.12.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 9. ja 10. asiasta. Keskustelu asiasta alkaa. — Edustaja, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Heinäluoma.

Keskustelu

15.47 Eero Heinäluoma sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käsitellyssä kolme keskeistä, tärkeää tarkastusvaliokunnan mietintöä, joilla on vahva yhteys keskenänsä: ensinnäkin valiokunnan mietintö eduskunnan budjetti- ja valvontavallasta ja siihen liittyvät lausumaehdotukset, sitten valiokunnan mietintö tarkastusviraston vuosikertomuksesta viime vuodelta ja siinä yhteydessä tehdyt havainnot ja sitten vielä tämän lisäksi hallituksen vuosikertomus vuodelta 2016 — tämä keskusteluhan aloitettiin jo viime perjantaina.

Menen seuraavaksi budjetti- ja valvontavalta-asiaan. Tässä on valiokunta tehnyt perusteellisen katsauksen siihen, miten eduskunnan budjetti- ja valvontavalta on viime vuosina ja vuosikymmeninä kehittynyt. On käyty lävitse myös ne kriittiset kohdat, on käyty lävitse se kritiikki, että osa valtaa uhkaa paeta täältä kansan demokraattisesti valitsemilta edustajilta ja siirtyä kauemmaksi kontrollia. On kuultu runsaasti asiantuntijoita, myös aikaisempien eduskuntien kansanedustajia, tutkijoita, virkamiehiä, ja tässä yhteydessä on tehty myös iso tutkimus, jossa Helsingin yliopiston tutkijat ovat käyneet tapahtuneita muutoksia lävitse sekä juridiselta pohjalta että myös sitten käytännön kokemuksen kannalta. Tämän mietinnön pohjana ovat olleet tutkimuksen suosittelemat johtopäätökset, jotka valiokunta on käynyt lävitse.

Iso muutos on se, että kiistatta viime vuosikymmeninä on tapahtunut kehitystä, jossa eduskunnan perinteinen budjettivalta on joutunut ahtaalle. Näihin on vaikuttanut kolme asiaa: ensinnäkin pyrkimys budjetin kokoamiseen suuremmiksi kokonaisuuksiksi, yksityiskohtaisen momenttisäätelyn vahvistaminen, siirtyminen tulosajatteluun, sitten erilaiset yhtiöittämisratkaisut, joissa osa varainkäyttöä on siirtynyt budjettivallan ulkopuolelle, ja kolmas iso tekijä on ollut Euroopan unionin jäsenyys, erityisesti talous- ja rahaliitto ja siihen liittyvä varainkäyttö, josta eduskunta ei ole ensisijaisessa vastuussa.

Tarkastusvaliokunnan ajatus on, että tavallaan nykyisen perustuslain osalta käydään kokonaisuudessaan lävitse, miten eduskunnan budjettivalta — ja siihen liittyen myös valvontavalta — toteutuu ja onko joitain asioita, mitä voisimme parantaa, jotta kansanavalta Suomessa toimii ja kansalaisilla on kansanedustajiensa kautta suora vaikutusmahdollisuus asioihin. Ensimmäinen havainto on, että perusteissaan Suomen eduskunta on edelleenkin erittäin vahva, maailman vahvimpia parlamentteja joukossa. Eduskunnalla on vahva budjettivalta. Budjetti käydään, niin kuin tänäkin syksynä, yksityiskohtaisesti lävitse, ja voidaan läpivalaista kaikki asiat ja hallituksen esityksen perusteet katsoa lävitse. Samaten muu eduskunnan valta, joka ulottuu myös ulkopoliittikkaan saakka, on lähtökohtaisesti parlamenttiversailussa hyvällä tolalla.

Mutta kun ongelmia on, valiokunta on käynyt lävitse useita eri kokonaisuuksia ja sitten päätyntä tältä osin esittämään neljää kannanottoehdotusta. Ensimmäinen niistä koskee sitä, että meidän täytyy ottaa tämä valvontavalta tosissaan. Kun budjettivalta kiistatta vähenee, niin valvontavallan noudattaminen ja hyvä mahdollisuus sen toteuttamiseen ovat tärkeitä, jotta eduskunnan asema voi olla se, mitä se historiallisesti Suomen valtiosäännössä on ollut. Tältä osin valiokunta ehdottaa, että käytäisiin lävitse valiokuntien työmahdollisuudet ja työkalut, jotta käytännössä valvontaa voidaan tehdä, ja myös että valiokunnat

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

saavat kuultavakseen ne asiantuntijat, jotka haluavat, ja että valiokunta saa tässä asiassa oikeat tiedot.

Mehän olemme tähän jo aikaisemmin reagoineet kahdella tapaa, jotka ovat olleet tärkeitä ratkaisuja. Vuonna 2001 Valtiontalouden tarkastusvirasto siirrettiin eduskunnan yhteyteen. Se on antanut tälle virastolle itsenäisen aseman ja eduskunnalle mahdollisuuden saada hallituksesta riippumatonta tietoa valtiontalouden tilasta ja toiminnoista. Ja sitten lisäksi vuonna 2007 perustettiin tarkastusvaliokunta, joka on löytänyt omat uomansa tämän jälkikäteisvalvonnan tärkeänä toteuttajana. Mutta tätä haluttaisiin käydä vielä lävitse, onko edellytyksiä vahvistaa valiokuntien valvontamenettelyä juuri asiantuntijoiden kuulemismahdollisuutta korostamalla.

Toinen ehdotus eduskunnan lausumaksi on, että käytäisiin lävitse tarve lakimuutoksiin, joiden perusteella Euroopan vakausmekanismin rahoitustukiohjelmista päättäminen kuuluisi koko eduskunnalle, ei yksin suurelle valiokunnalle, niin kuin se tällä hetkellä on. Näissä voi olla kysymys satojen miljoonien, jopa miljardien sitoumuksista, jotka tehdään vuosiksi ja vuosikymmeniksi eteenpäin. Näin ollen eduskunnan budjettivallan kannalta on perusteltua, että tällaisen rahan käyttöön ja sitoumuksiin tulisi koko eduskunnan hyväksyntä. Valiokunnan selvitystyössä osoittautui, että tämä on perusteltua olosuhteissa, joissa EVM:n rooli säilyy nykymuotoisena niin, että se on jäsenmaiden tekemää päätöksentekoa. Jos sitten EVM:ää radikaalisti muutetaan esimerkiksi Euroopan valuuttarahaston suuntaan, niin on syytä katsoa, miten sen päätöksenteko järjestetään suhteessa eduskunnan budjettivaltaan erikseen.

Kolmas lausumaehdotus on, että eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan EU-asioiden valmistelun ajantasaisuudesta, jotta eduskunnalla on tosiasiassa mahdollisuus vaikuttaa ennen kuin asiat etenevät Euroopan unionin toimielimissä. Tämän lausumaehdotuksen taustalla on se havainto, että monet aiheet tahtovat tulla kovin viime vaiheessa tänne, jolloin eduskunnan suurelle valiokunnalle tai ulkoasiainvaliokunnalle tai erityisvaliokunnille jää riittämättömästi aikaa hyvin kauaskantoisten asioiden läpikäyntiin ja tähän liittyvään kannanmuodostukseen.

Neljänneksi valiokunta ehdottaa lausumaa koskien talousarvioesitysten valmistelua. Olemme useampana vuonna olleet tilanteessa, että hallitus ei ole sisällyttänyt talousarvioesitykseensä sellaisia pysyviksi tarkoitettuja määrärahoja, joita eduskunta syksyn budjettikäsittelyssä on lisännyt budjettiesitykseen. Tältä osin esitetään, että talousarvioesityksessä pitää hallituksen esittää perustelut, mikäli eduskunnan edelliseen talousarvioon esittämiä pysyviksi tarkoitettuja määrärahalisäyksiä ei ole sisällytetty seuraavan vuoden talousarvioesitykseen. Näin ollen tehtäisiin läpinäkyväksi se, että eduskunnan tahto tulee väistämättä hallituksen punninnassa huomioitua.

No, tämän lisäksi tänään on käsittelyssä sitten toinen tärkeä asia, ja se koskee Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomusta eduskunnalle. Tässä virasto on käynyt lävitse useita meidän työllemmekin tärkeitä asioita, ja ne liittyvät muun muassa päätöksenteon tietoperustaan, digitalisaatioon, taloudellisen epävarmuuden mukanaan tuomaan ongelmaan päätöksenteossa ja aivan erityisesti sote- ja maakuntauudistukseen.

Sote- ja maakuntauudistusta on käyty monessa eri yhteydessä lävitse. Tarkastusvirasto omalta kohdaltaan päätyi tässä vuosikertomuksessa siihen havaintoon, että maakuntien sote-toiminnan ja siihen liittyvien tietojen ja indikaattorien pitäisi vastata maakuntien todellista tilaa ja että tämän tiedon saatavuus pitäisi varmistaa ennen sote-lakien voimaantu-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

loa. Samoin tarkastusvirasto oli huolissaan siitä, että tämä 3 miljardin euron kustannussäästötavoite on suuruudeltaan ja aikataulultaan erittäin kunnianhimoinen.

Valiokunta oman, asiantuntijaselvitysten jälkeen tekemänsä työn pohjalta päätyi yhtymään tähän arvioon, että tavoite on todella haastava. Sehän tarkoittaisi 10 prosentin kustannussäästöä sote-palvelujen tuottamiseen käytettävistä menoista nykytasoon verrattuna. Vaikka siis kyseessä on tulevien vuosien kasvun leikkaaminen, on se kuitenkin erittäin iso, vaativa tavoite, kun tiedossa on, että menojen kasvua hillitsevät toimet tulevat realisoitumaan vasta useiden vuosien kuluttua. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että tähän sote-uudistukseen liittyisi käyttökelpoinen ja luotettava seurantajärjestelmä, jotta palveluja, hintoja, julkisten varojen käyttöä sekä kustannussäästöjen syntymistä voidaan luotettavasti arvioida.

Valiokunta on myös käynyt lävitse sitten erikseen yhtä erityisasiaa, ja se on tasavallan presidentin kanslian vuosilintarkastus. Presidentin kansliahan poikkeaa muusta valtionhallinnosta siltä osin, että sen menot eivät ole julkisia. Valiokunta piti perusteltuna katsoa tämän osion lävitse, ja voi sanoa, että kuuleminen oli hyvä ja huojentava. Myös presidentin kanslian osalta asiat ovat lähtökohtaisesti kunnossa. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaikkia kirjanpitoyksiköitä kohdellaan yhdenmukaisella tavalla myös vuosilintarkastuksissa ja että viraston toimesta tehtävä raportointi on julkista.

Tältä pohjalta esitän asian eduskunnan keskusteluun ja harkintaan.

15.57 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunnan työssä on keskeistä varmistaa, että veronmaksajien rahat käytetään tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Hallituksen vuosikertomuksen yhteydessä valiokunta on tarkastellut suuria asiakokonaisuuksia, kuten harmaan talouden torjuntaa, home- ja kosteustalkoita sekä näihin liittyviä resurssi- ja lainsäädäntötarpeita. Kolmas suuri kokonaisuus valiokunnalla on ollut eurokriisin hoito ja euromaiden rahoitustukiohjelmiin liittyvät vastuut. Valiokunta onkin vuosia painottanut, että maamme vastuiden ja riskien on oltava tiedossa. Eurokriisin osalta päätelmä on se, että raportointia on riittävästi mutta se on edelleen hajallaan. Riskienhallinnan osalta riskejä on vaikea tunnistaa ja mittaristo on puutteellista. Näin ollen valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi ponnen kokonaiskuvan hahmottamiseksi.

Tarkastusvaliokunta käsittelee vuosittain eri yhteyksissä harmaan talouden torjuntaa ja toimenpiteiden etenemistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaikkien harmaan talouden torjunnalle tärkeiden viranomaisten — kuten Verohallinto, Tulli, poliisi ja oikeusviranomaiset — toimintaresurssit on turvattu. Valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan suurena haasteena harmaan talouden torjunnassa tulevat olemaan kansainväliseen internet-kauppaan liittyvien tavaravirtojen lisääntyminen ja erilaisten maksutapojen, kuten virtuaalivaluutan, vaikutukset.

Harmaan talouden torjuntaan osoitettujen resurssien, mukaan lukien Tullin resursointi, tulee seurata kansainvälisen toimintaympäristön ja digitaalisen kaupankäynnin käytäntöjen muutosta. Tulli huolehtii sisäisestä turvallisuudesta poliisin ja Rajavartiolaitoksen ohella. Tullin tehtäviin kuuluu muun muassa ulkomaan tavaraliikenteen sujuvuuden turvaaminen, verojen ja maksujen kerääminen valtiolle, piraattituotteiden ja huume-erien pysäyttäminen, ihmiskaupan torjuminen ja salakuljetusten löytäminen. Nämä ovat tärkeitä tehtäviä, jotka hyvin hoidettuina tuovat valtiolle tuloja ja ennaltaehkäisevät tulonmenetyksiä. Tullin valvonnassa on kyetty takavarikoimaan huomattavia määriä huumausaineita, paljastamaan rikoksia ja ottamaan kiinni etsintäkuulutettuja. Tämän toiminnan edellytyk-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

set on turvattava. Tullin muita tärkeitä tehtäviä ovat muun muassa tuontielintarvikkeiden, lelujen ja muiden tavaroiden turvallisuuden varmistaminen, rekkalastien tarkastaminen ja liikenneturvallisuuden varmistaminen.

Tullin talousrikostorjunnan vaativuutta ovat tällä vuosikymmenellä lisänneet talousrikollisuuden uudet ilmiöt, kuten erityisesti sähköiseen kaupankäyntiin liittyvä kansainvälinen talousrikollisuus. Internetiä hyödynnetään yhä enemmän korkeasti verotettujen tuotteiden markkinointiin ja kauppaamiseen kuluttajille, ja samalla kierretään kyseisten tuotteiden verosäännöksiä sekä luodaan säännösten vastaisesti toimiville toimijoille perustetonta kilpailuetua. Valiokunta on huolestunut Tullin kyvystä hankkia tarvittavaa modernia valvontatekniikkaa ja uudistaa toimintaansa sekä osaamistaan uusien ilmiöiden torjumiseksi perinteisen torjunnan lisäksi. Nykyinen määrärahataso ei Tullin mukaan mahdollista tarvittavia hankintoja. Tämä puolestaan vaikuttaa välittömästi valtiolle kannettavan verotulon määrään.

Valiokunta on myös käynyt läpi harmaan talouden torjuntaan liittyvää lainsäädäntöä laajemmin ja esittää selvitettäväksi, soveltuisiko rakennuslalla käyttöön otettu veronumero käyttöön laajemminkin aloilla, joilla on paljon ulkomaista työvoimaa.

Arvoisa puhemies! Rakennusten kosteus- ja homeongelmat ovat meillä kansallinen hättätila. Meillä on paljon puutteita rakentamisen laadussa sekä rakennusten kunnossapidossa ja huollossa. Parannettavaa on myös muun muassa terveyshaittojen syiden löytämisessä sekä vaurioista oireilevien ja sairastuneiden tutkimuksissa, hoidossa ja muussa tuessa. Esimerkkinä kehittämistarpeesta valiokunta mainitsee työmaiden valvonnan ja kosteuden hallinnan parantamisen, rakennushankkeen tilaajan hankintaosaamisen kehittämisen sekä kiinteistön huoltokirjan käytön tehostamisen.

Valiokunta esittääkin hyväksyttäväksi tärkeän ponnen, että hallitus "selvittää ja selkeyttää lainsäädännöllisesti vastuukysymykset niissä tilanteissa, joissa julkisten rakennusten kosteus- ja homevauriosta aiheutuu terveyshaittoja muun muassa tutkimusten, korjaustöiden tai tiedottamisen viivästymisen tai puutteiden vuoksi".

Arvoisa puhemies! Valiokunta on myös käsitellyt perustoimeentulotuen siirtoa Kelalle. Ihmisten perusturva, perustoimeentulo, on äärimmäisen keskeinen ihmisoikeuskysymys. Sitä ei tule missään oloissa vaarantaa. Vähävaraiset ihmiset tarvitsevat sitä välttämättömiin tarpeisiin, kuten lääkkeisiin ja ruokaan. Näin ollen on todettava, että valiokunta on havainnut puutteita siinä, miten perustoimeentulotuki siirrettiin Kelalle. Siirrossa on tehty virheitä, mutta on tärkeää, että jatkossa myös opimme näistä kysymyksistä, ja valiokunta esittääkin eduskunnalle hyväksyttäväksi ponnen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja arvioi kokemukset nykyjärjestelmästä, jossa Kela vastaa perustoimeentulotuesta ja kunnat täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta sekä sosiaalityöstä, ja raportoi eduskunnalle vuoden 2020 loppuun mennessä."

Valiokunnan puheenjohtaja Heinäluoma esitteli puheenvuorossaan kaikki tänään käsitelyssä olevat kysymykset, ja yksi keskeinen asia tarkastusviraston kertomuksessa oli juurikin tämä huoli liittyen suuriin uudistuksiin — sote- ja maakuntauudistukseen ja siihen, että varmasti saadaan uudistus toteutettua sillä tavalla, ettei se vaaranna ihmisten perustarpeita ja tärkeitä palveluja — sekä se näkökulma, että tietoteknisten järjestelmien toimivuus ja tiedon siirtyminen ovat keskeisiä, jotta voidaan hoitopolkuja yhdistää paremmin ja sosiaali- ja terveyspalveluita integroida. Hyvin vahvasti nousi myös asiantuntijakuulemisessa esille vahva epäily siitä, mihin perustuu hallituksen arvio 3 miljardin kustannussäästöistä sosiaali- ja terveystoimessa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

16.05 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies, fru talman! Eduskunnalla on kansainvälisissä vertailuissa hyvin laajat budjetti- ja valvontaoikeudet, ja hyvä niin. Aina, kun veronmaksajien rahaa käytetään, on huolehdittava siitä, että se tapahtuu tehokkaasti ja vaikuttavasti. Vaikka Suomessa onkin yksi Euroopan ja maailman parhaita hallintoja, on meillä kuitenkin myös parannettavaa ja myös aivan uusia haasteita. Nämä käsittelyssä olevat kolme mietintöä tarjoavat todella monta keskustelukulmaa, mutta valitsen itse keskittyä yhteen aikamme suurimpaan uudistukseen, nimittäin sosiaali- ja terveydenhuoltouudistukseen ja maakuntauudistukseen. Siinä on veronmaksajalla aivan infernaalisen iso taloudellinen intressi.

Sekä Valtiontalouden tarkastusvirasto että tarkastusvaliokunta ovat noteeranneet ne riskit, taloudelliset ja muutkin, joita uudistukseen sisältyy. Myös uudistuksen valmistelussa esitetyt tietoperusteet ja kestävyysvajevaikutukset on tarkastusviraston vuosikertomuksessa sote- ja maakuntauudistuksen osalta todettu erittäin epävarmoiksi — siis erittäin epävarmoiksi. Tarkastusviraston raportissa muun muassa sanotaan: "Tarkastusviraston tekemän selvityksen mukaan uudistukseen sisältyy merkittäviä muutuskustannuksia, joiden toteutuminen on automaattisempaa kuin uudistuksella tavoiteltavien säästöjen. Muutuskustannustenkin tietopohja on vajavainen. Yksin miljardien tasoa olevien it-kustannusten arviointi kokonaisuutena, niiden jakaminen uudistuksen tuomiin lisäkustannuksiin ja joka tapauksessa toteutuviin kustannuksiin on tarkastusviraston mukaan erittäin vaikeaa. Tämän yhdistäminen tavoiteltujen säästöjen hitauteen lisää uudistusten vaikutusten epävarmuutta niin paljon, että tarkastusvirasto pitää epävarmana, pystytäänkö uudistuksella pienentämään kestävyysvajetta."

Myös tarkastusvaliokunta asiantuntijakuulemisten jälkeen yhtyi tähän epävarmuusarvioon ja kirjoitti mietintöönsä: "Valiokunta pitää tarkastusviraston tavoin sote-uudistuksen 3 miljardin euron kustannussäästötavoitetta suuruudeltaan ja aikataulultaan erittäin kunnianhimoisena. Se tarkoittaa yli 10 prosentin kustannussäästöä sote-palvelujen tuottamiseen käytettävistä menoista nykytasoon verrattuna." Ja on hyvä huomata, että Suomi käyttää jo tällä hetkellä OECD-maiden keskuudessa keskivertoa vähemmän sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiseen ja merkittävästi vähemmän kuin muut Pohjoismaat. Olisi erittäin epärealistista ajatella, että kykenisimme vielä tästä 10 prosentin lisäsäästöön.

Arvoisa puhemies! Myöhemmin tänä syksynä finanssipolitiikan valvontaraportissa Valtiontalouden tarkastusvirasto sanoi saman vielä suoremmin: "Hallituksen sote- ja maakuntauudistukselle asettama 3 miljardin euron säästötavoite ei nykytiedon valossa ole realistinen." Siis ei ole realistinen. Ja kun tähän liitetään vielä hallituksen ajatus avata palvelut markkinoille, on huoli kyllä suuri. Yksi Suomen arvostetuimpia sote-asiantuntijoita, HUSin toimitusjohtaja Aki Lindén, kirjoitti muutama viikko sitten Helsingin Sanomissa kirjoituksen, jota voidaan kyllä pitää kansallisena hätähuutona: "En ole koskaan nähnyt Suomen terveyspolitiikkaa näin sekaisin." Toinen asiantuntija, sosiaalipolitiikan professori Heikki Hiilamo, varoitti sunnuntain Helsingin Sanomissa kustannusten karkaamisesta, hoidon epäoikeudenmukaisesta jakautumisesta ja varakkaiden suomalaisten äänestämistä jaloillaan.

Arvoisa puhemies! Nyt, kun Valtiontalouden tarkastusvirasto, eduskunnan tarkastusvaliokunta sekä useat maamme johtavat sote-asiantuntijat ovat varoittaneet etukäteen sote-kustannusten kasvusta, ei suinkaan laskusta, ja koko järjestelmän heikkenemisestä, ei lainkaan paranemisesta, näistä riskeistä jää ilmaan vain yksi kysymys: millä valtuudella ja millä perusteella tätä uudistusta edelleen valmistellaan samoista lähtökohdista?

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Arvoisa puhemies! Vaikka eduskunnan tarkastusvaliokunnan ja myös Valtiontalouden tarkastusviraston rooli on toimia jälkivalvonnassa, ei näitä nyt esille tulleita vakavia huomautuksia ja arvioita voi ohittaa, ja ne onkin syytä hallituksen mutta myös eduskunnan ottaa vakavasti.

16.10 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Tässä on mielestäni kolme varsin tärkeää mietintöä käsittelyssä. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Heinäluoma kattavasti niitä selvitti. Tästähän jo hieman keskusteltiin aluksi toisessakin istunnossa.

Ihan muutamia ajatuksia tästä kokonaisuudesta. Ensinnäkin valtiontalouden kertomuksesta: On tärkeätä, että valtion taloudesta ja toiminnasta raportoidaan hyvin. Olemme tällä vaalikaudella valiokunnassa kiinnittäneet huomiota vuosikertomuksen kehittämiseen. Se onkin kehittynyt merkittävästi. Tärkeätä on huomata, että hallituksella on tällä hetkellä strateginen hallitusohjelma. Siinä on omat kärkihankkeensa ja omat tavoitteensa, viisi strategista aluetta. On tärkeätä, että tässä kertomuksessa tämän ohjelman toteuttamista seurataan juuri tämän ohjelman tavoitteiden ja kärkihankkeiden pohjalta, nyt ja jatkossa.

Yksi uudistus, mistä edustaja Feldt-Ranta puhui, on, totta kai, sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, jota Suomessa on kymmenen vuotta tehty eri tavoin. On varma, että tarkastusvaliokunta tulee sitä tulevana vuosina seuraamaan tarkasti ja arvioimaan sen uudistuksen vaikuttavuutta. Kuitenkin toteaisin sen, että suurin virhe, mitä nyt voitaisiin tehdä, on, totta kai, uudistuksen keskeyttäminen tai sen tavoitteiden vastaisesti eteneminen. On tärkeätä, että nyt uudistus viedään tällä vaalikaudella satamaan mahdollisimman hyvässä yhteistyössä tiedostaen nämä haasteet, mitkä ovat osin olleet myöskin julkisessa keskustelussa, tavoitteena tietenkin turvata ihmisille tasavertaiset peruspalvelut, kaikille, myöskin alueellisesti.

Puheenjohtaja! Tarkastusvaliokunta teetti tutkimuksen eduskunnan budjetti- ja valvontavallasta. Sellaistahan ei ole oikeastaan koskaan tehty. Niin kuin tässä edellä todettiin, eduskunta on kehittänyt omaa valvontavaltansa perustamalla tarkastusvaliokunnan ja tuomalla jo aikaisemmin Valtiontalouden tarkastusviraston eduskunnan yhteyteen. Tämä on ollut merkittävä parannus.

Budjettivalta on tiettyssä mielessä kaventunut, vähentynytkin, esimerkiksi EU-jäsenyyden myötä, budjetin yleispiirteisyyden myötä, liikelaitostumisen, yhtiöittämisen myötä. Edelleen Suomessa eduskunnalla on vahva budjettivalta, mutta kuten todettu, on tärkeää, että se valvontavalta kehittyä ja vahvistuu täällä eduskunnassa. Se, että meillä on vahva valvontavalta, tuo sen demokratian, kansanvaltalegitimiteetin.

Minne muualle sitä eduskunnan mahdollista valtaa olisi sitten mennyt, tai missä muualle sitä on? Totta kai yhteiskunnassa on monia toimijoita. Euroopan unioni on yksi. Siellä on tietenkin oma valvontansa. Ehkä suurin yksittäinen toimija, joka euron piirissä on, on Euroopan keskuspankki, joka on varsinaisesti julkisen tarkastuksen ulkopuolella. Siellä on omat, yksityiset tilintarkastustoimistonsa, ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimella on tietty tarkastusmandaatti, mutta se on osoittautunut liian kapeaksi. Valiokunta pitääkin perusteltuna, että Euroopan keskuspankin julkisen ulkoisen tarkastuksen kattavuus otettaisiin jatkoselvityksen kohteeksi. Tätä voidaan perustella myös niin, että Euroopan keskuspankin rooli siitä, millaisena se on perussopimuksessa, treatyssä, on merkittävästi muuttunut ja laajentunut.

Tässä tutkimuksessa, minkä teimme, käsiteltiin myöskin muita toimijoita, muun muassa työmarkkinajärjestöjen ja poliittisen vallan vuorovaikutusta. Tässä mietinnössä toteam-

mekin, että eduskunnan asemaan ja päätöksentekoon vaikuttavat monin eri tavoin myös eduskunnan ulkopuoliset toimijat. Näitä ovat niin työmarkkinajärjestöt kuin muutkin etujärjestöt, taloudellinen valta kokonaisuudessaan, erilainen lisääntyvä lobbaustoiminta ja myös median toiminta, mainitaan myös eläkeyhtiöt.

Tarkastusvaliokunta piti perusteltuna, että yhteiskunnallista tutkimusta jatketaan eduskunnan ulkopuolisen vallankäytön ja vaikutusvallan arvioimiseksi. Kun näitä eduskunnan resursseja ja puolueiden toimintaa katsotaan, niin puolueiden tuki on kai 30 miljoonaa, mutta Veikkaus tukee erilaisia muita järjestöjä Suomessa kai puolella miljardilla. Etujärjestöjen verotuki lienee samaa luokkaa. Työeläkeyhtiöt: siinä on viime kädessä kuitenkin veroluonteiset maksut, mitä ne keräävät. Siellä on myöskin etujärjestöillä, siellä hallinnossa, roolinsa, joka ei ole tavanomainen kansainvälisesti. Sekin on sellainen asia, että näitä vallan lähteitä on syytä katsoa myöskin täältä eduskunnan näkökulmasta, koska ne käyttävät merkittävää taloudellista valtaa. Kannatan sitä, että jatkotutkimusta tässäkin tehtäisiin, samoin kuin tämän Euroopan keskuspankin toiminnan osalta.

Olen tyytyväinen näihin tarkastusvaliokunnan mietintöihin. Me olemme vähän poikkeuksellinen valiokunta, pienempi. Täällä valiokunnassa on entisiä ministereitäkin iso joukko ja kokeneita parlamentaarikkoja. On tärkeätä, että me työssämme pääsemme riittävän syvälle asioissa. On vaikkapa tämä homeongelma, jossa valiokunta on mennyt pitkäjänteisesti hyvin syvälle tähän ongelmaan ja on pystynyt tuottamaan sellaisia suosituksia, joilla on ollut merkitystä tässä eduskunnan ja valtioneuvoston työssä, ja tällä tavalla, arvoisa puhemies, meidän pitää jatkaa.

16.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tarkastusvaliokunnan mietintö hallituksen vuosikertomuksesta viime vuodelta on hyvin painavaa luettavaa ja sisältää paljon asiaa, joka herättää todella suurta mielenkiintoa.

Ensinnäkin valiokunta itse toteaa, että raportointia on kehitettävä niin, että tällaisista pelkistä numeraalisista asioista, esimerkiksi rahoista, puhuttaessa pitää pikkuhiljaa siirtyä siihen seurantaan, jossa todetaan, miten asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Tällainen valinta on hyvä ja kannatettava. Totta kai taloudellisissa asioissa aina taloudellisen menestyksen mittarit eli rahamäärät ratkaisevat aika paljon. On äärimmäisen tärkeää, että se käsitellään huolella, miten sellaisia rahamääriä, jotka valtio on budjetissaan myöntänyt, on käytetty. Mutta aivan yhtä tärkeää on se, miten niihin asetettuihin tavoitteisiin on päästy.

Tässä mietinnössä viitataan muun muassa menossa oleviin isoihin uudistuksiin, kuten sote-uudistukseen, että niille tulisi laatia mittarit, miten näissä asetetuissa tavoitteissa on onnistuttu. Kun tällaisia suuria uudistuksia tehdään, niin todellakin on välttämätöntä, että tällaisia mittareita kehitellään, koska mututuntuman perusteella kirjoitettu raportti ei kovin paljon auta. Mutta kun on selvät tavoitteet, mihin pyritään ja millä niitä mitataan, niin silloin ollaan aika vahvoilla, kun tehtyjen päätösten seurauksia mietitään. [Olavi Ala-Nissilä: Edustaja on oikeassa!] — Kiitoksia edustaja Ala-Nissilälle tästä vahvasta kommentista.

Valtiontaloudelliset vastuut ovat kasvaneet, kuten tiedämme. Muun muassa Finnvera on vientitakuuohjelmillaan kasvattanut Suomen valtion vastuuta eri tavoin. Vaikka tämä vastuuden kasvu viime vuoteen verrattuna on hieman hidastunut, se on määrältään kuitenkin niin valtava, että siihen kannattaa kiinnittää huomiota. Kaikkien valtiontakausten nimellisarvo on kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa ja on nyt 46 miljardia euroa eli noin 21,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Eli kyllä valtavista summista puhutaan, mutta tämä pitää nähdä tietysti myös toisinpäin. Elikkä kun vientitakuuta on myönnetty, niin se

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

tarkoittaa, että vienti on vetänyt. Ja kun Suomi toimittaa maailmanmarkkinoille valtavan suuria investointeja, erilaisia koneita ja laitteita, kuten muun muassa isoja laivoja, joiden hinta voi olla miljardeissa, niin tällaisille investoinneille myönnetty vientitakuut näkyvät sitten näissä Finnveran vastuissa ja ovat tavallaan suomalaisten itsensä takaamia lainoja ja antamia takuita näille yhtiöille, jotka näitä tuotteita myyvät maailmalle. Ne summat näytävät todella isoilta. Mutta joka tapauksessa on kuitenkin hyvä, että Suomen vienti vetää ja tämä vientitakuujärjestelmä pelaa, koska silläkin me pystymme rahoittamaan niitä investointeja, joita Suomessa on tehty.

On aivan välttämätöntä, arvoisa puhemies, että jokaisen suomalaisen poliitikon yksi tärkeimmistä tehtävistä ja varmaan tärkein tehtävä on se, että pidämme yllä tässä maassa taloudellista kasvua. Jos me emme tätä talouskasvua pysty ylläpitämään, niin se johtaa hyvin äkkiä siihen, että erilaisten vastuiden riskin kasvaessa myös todellinen riskin realisoitumisen mahdollisuus on olemassa. Näin ollen toivon hartaasti, että tässä talossa eli eduskunnassa pystytään huolella katsomaan se, että meidän nykyinen positiivinen talouskehitys pystytään ylläpitämään emmekä sorru sellaiseen pikkupolitikointiin, joka voisi vaarantaa tämän menossa olevan vahvan talouskasvun. Pitää muistaa, että vuoden 2008 jälkeen me olimme yli kahdeksan vuotta valtavissa talousvaikeuksissa ja vienti ei vetänyt, työttömyys kasvoi, valtionvelka kasvoi, ja jokainen järkevä ihminen tietää, että tällä menolla ei pitkään pysty jatkamaan.

Yksi osa näitä Suomen valtion antamia vastuuta, joita olemme joutuneet antamaan muun muassa Euroopan unionin jäsenenä, on tietenkin eurokriisin hoito ja siellä olevat erilaiset vakauserämekanismi. Yksi Euroopan unionin mekanismeista on EVM, Euroopan vakauserämekanismi, jonne Suomi on antanut oman panoksensa, joka tarkoittaa käytännössä 1,44:ää miljardia euroa, joka on maksettua osakepääomaa, ja noin 11,14 miljardia euroa on vaadittaessa maksettavaa pääomaa. Elikkä sitoumukset sinnekin päin ovat valtavat. Mutta joka tapauksessa, kun euroaluetta nyt ollaan tervehdytetty sitkeästi ja uskolla siihen, että se asia lähtee toimimaan, usko siihen toki on vakaa. Mutta on syytä muistaa myöskin se, että tämä asia ei ole mikään itsestäänselvyys vaan kyllä meidän on pidettävä huoli siitä, että euroalueella kasvu säilyy ehjänä ja pystymme kauppaa käymään. Tämän takia Euroopan maiden välinen yhteistyö on äärimmäisen tärkeää ja pidämme huolen siitä, että nämä Suomen antamat vastuut ja sitoumukset eivät realisoitu, koska sitten olisi ongelma, ei ihan pienikään. Se olisi suorastaan jättimäinen ongelma, jos joutuisimme näitä laskuja aidosti maksamaan. Tämän takia sen talouskasvun ylläpitämisen pitää olla niin hallituksen kuin tässä talossa myös opposition yhteinen tavoite, enkä usko, että tästä tavoitteesta yhtään tingittäisiin. Tämän tietää varmasti myös tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja.

Sitten viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, vielä tästä tarkastusvaliokunnan työstä. Se on kiinnittänyt huomiota muun muassa Finnairin toimitusjohtajan eläkepäätökseen aivan oikeutetusti. Siinähan valtion omistajaohjaus kyllä oli olemassa ja tieto oli olemassa, mutta jostain syystä se ei vain Finnairin ylimpiin päätöksentekoelementtiin ylettynyt. Mutta voisi sanoa nyt tämän tarkastusvaliokunnan mietinnön jälkeen, että nyt jos tieto ei ole sitten mennyt sinne ylimmille päättäjille, niin sen jälkeen kyllä voidaan jo puhua jonkunasteisesta niskuroinnista, jos nyt ei tieto mene, että tällaisia palkitsemisjärjestelmiä ei kerta kaikkiaan enää ole. Uskon, että edustaja Heinäluoma omalta osaltaan valiokunnan puheenjohtajana on pitänyt huolen siitä, että tämä tieto on mennyt. Mutta on äärimmäisen tärkeää, että se on täällä kirjoissa ja kansissa ja eduskunnassa käsitelty, niin että luulisi nyt sen tiedon menevän.

16.24 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Tässä on käyty hyvää keskustelua Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksesta eduskunnalle viime vuoden tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Heinäluoma kävi sitä läpi laajemmin. Tässä jonkun verran on sote-asiaa kritisoitu ja sitä, että sote ei toisi säästöjä. Ei varmaan suoranaisia säästöjä uudistus ole tuomassakaan, ainakaan tuossa mittakaavassa, mutta toivottavasti taittaa ja pienentää sitä menojen kasvun käyrää, mikä tällä hetkellä on, kun väestömme ikääntyy. Jos pystymme vastaamaan sote-uudistuksella siihen, että ihmiset pääsisivät oikea-aikaisesti oikeantasoiseen hoitoon, niin itse uskon, että vaikka hetimitäinen pieni kustannusnousu tulisikin, loppupeleissä se on inhimillistä ihmiselle, että hän pääsee hoitoon, mutta se on myös taudinkuvan näkökulmasta hyvä, että ihminen pääsisi ilman nykyisen järjestelmän viikkojen mittaista jonotusta hoitoon. Toivon, että sote tässä mielessä tuo ihmisille tasa-arvoa.

Tällä hetkellähän meidän nykyjärjestelmämme toimii niin, että ne, joilla on rahaa, jotka ovat työterveyshuollon piirissä tai joilla on erilaisia vakuutuksia, pääsevät jonottamatta lääkäriin mutta pienituloiset, köyhät, monet lapsiperheet, monet eläkeläiset joutuvat jonottamaan useita viikkoja päästäkseen kiireettömälle lääkärin vastaanotolle. On täysin epäterve tilanne — ja varmasti monessa mielessä voi jopa sanoa, että perustuslain vastainenkin — tämä nykyisin mukainen malli, mikä toimii tällä tavalla, että rahalla on ohituskaista ja köyhät ja pienituloiset joutuvat jonottamaan. Itse toivon, että me saisimme ihmiset tasa-arvoiseen asemaan tässä mielessä.

Arvoisa puhemies! Harmaan talouden osuus tässä mietinnössä on varsin laaja. Nykyinen hallitus teki vuoden 2016 huhtikuussa periaatepäätöksen kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi vuoteen 2020 asti, ja sen tavoitteena on vähentää sekä kansallista että kansainvälistä harmaata taloutta ja talousrikollisuutta maassamme. Puolivälin riihessä viime keväänä hallitus teki lisää linjauksia harmaan talouden torjumiseksi. Rakennuslalla käytetty veronumerojärjestelmä laajennettiin muille soveltuville toimialoille, tilannekuvatoiminto perustettiin kuluvan vuoden aikana sekä selvitys tyyppihyväksytyjen kassalaitteiden soveltamisesta Suomeen otettiin käyttöön. Tarkastusvaliokunta on käsitellyt näitä ja toteaa tässä omassa mietinnössään, että he pitävät tärkeänä, että harmaan talouden torjuntaa jatketaan riittävän päättäväisesti ja että harmaan talouden torjunta on ymmärretty koko yhteiskuntaan vaikuttavaksi asiaksi — ja näin se on. Lopulta rehelliset ihmiset maksavat sen, mitä epärehelliset jättävät maksamatta. On kyse siten isommasta harmaasta taloudesta tai pienemmästä veronkierrosta, lopulta jokainen rehellinen veronmaksaja ne maksaa tavalla tai toisella.

Myös internetkauppa nousee tässä esille erityisesti ja Tullin resursointi. Tietysti tyytyväisenä voimme todeta, että hallituspuolueiden esityksen mukaisesti valtiovarainvaliokunta on tämän viikon kokouksessaan esittänyt 1,5 miljoonan euron lisärahaa postilinjaston tullivalvonnan automatisointiin, sillä Tullin työ on... [Jari Myllykosken välihuuto] — Anteeksi? — [Jari Myllykosken välihuuto] — Tämä on hallituspuolueiden sopima päätös, joka nyt on valtiovarainvaliokunnasta tulossa eduskunnan lopulliseen käsittelyyn, ja Tullin työhön on isoilta osin harmaan talouden torjuntaa ja siinä mielessä tärkeä lisäpanostus.

Tässä keskustelussa myös on rakennusten kosteus- ja homeongelmista keskusteltu. Itse toivon, että meillä niin sanottu joutsenlippurakentaminen yleistyisi. Hyvinkäälle rakennettiin Suomen ensimmäinen joutsenlippupäiväkotikoti, mikä tarkoittaa rakennusteknisesti, rakennusmateriaaleiltaan, rakennusratkaisuiltaan rakentamisen mallia, jossa otetaan koste-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

usasiat erityisesti huomioon mutta myös sisäilmaongelmat laajemminkin kuin pelkkien kosteus- ja homeongelmien osalta. Pidän myönteisenä sitä, että asuntonministeri Kimmo Tiilikaisen esityksestä ensi vuoden alussa tulee voimaan uusi asetus kosteuden hallinnasta. On erittäin keskeinen asia, että rakentamisvaiheessa emme anna tuon kuivaketjun katketa. Asuntonministeri Tiilikainen käytti hyvän esimerkin siitä, että me olemme jo pidemmän aikaa Suomessa huolehtineet siitä, että ruokakuljetuksissa ei kylmäketju katkea, mutta siitä emme ole huolehtineet, että rakentamisessa kuivaketju ei katkeaisi. Liian usein näin on päässyt tapahtumaan. Varsin pienillä panostuksilla voidaan taata se, että kuivaketju pysyy kunnossa ja toisaalta huolehditaan, että märät ainesosat, esimerkiksi betoni, on kuivaa. Tämä asetus kosteuden hallinnasta siis tulee ensi vuonna voimaan.

Toivon, että jotkut kunnat lähtisivät jopa siihen, että pystyisivät mahdollisimman pian julistautumaan sisäilmaongelmavapaiksi kunniksi. Se olisi erinomainen valttikortti kunnalle taata se, että koulujen sisäilmaongelmat on ratkaistu, mutta myös se, että esimerkiksi sairaaloiden, vanhainkotien ja tämäntyyppisten paikkojen, joissa ihmiset joutuvat olemaan jopa 24/7 vaikkapa sängyn omanakin, sisäilmaongelmat olisi ratkaistu ja kunta voisi mainostaa itseään sisäilmaongelmavapaaksi. — Arvoisa puhemies, kiitos.

16.31 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! On ehkä syytä vielä mainita, että kaikki valiokunnan mietinnöt ovat yksimielisiä. Valiokunnan ehdotusten eteenpäinviennissä tärkeä asia on ollut se, että valiokunnan perustamisesta alkaen, vuodesta 2007, valiokunta on tehnyt kaikki ehdotuksensa yksimielisesti yli perinteisen, hyvin paljon erilaista suhtautumista aiheuttavan hallitus—oppositio-ajan. Tarkastusvaliokunnan ensimmäisen puheenjohtajan Matti Ahteen käynnistämä perintö hakea yhteistä käsitystä on elänyt tähän päivään saakka ja uskoakseni elää myös tämän jälkeen. Yksimielisyys on tuonut valiokunnan ehdotuksille vahvan voiman. Ne on voitu sitten myös salissa hyväksyä yksimielisesti.

Täällä on erittäin isoja aihekokonaisuuksia, jotka vaikuttavat tänäkin päivänä ja jotka ovat lähteneet valiokunnan työstä. Näistä ehkä yksi tärkeimmistä on vuoden 2007 ensimmäisen tarkastusvaliokunnan tekemä kosteus- ja homeongelmia käsittelevä raportti ja siihen liittyvät toimenpide-ehdotukset. Niiden pohjalta on tapahtunut paljon hyvää. Myös harmaa talous kuuluu näihin asioihin. Valiokunnan tämän syksyn työssä kävi ilmi, että kun nämä harmaan talouden ehdotukset sieltä kaudelta 2007 vietiin vuonna 2011 Kataisen hallituksen ohjelmaan, muistaakseni yhtä kohtaa lukuun ottamatta, ne poikivat parhaillaan. Yksin rakennuslalla arvioidaan 300 miljoonaa euroa palkanmaksua tulleen verotuksen piiriin, ja se on valtaisa summa ja näkyy tietysti myös valtion verotuloissa. — Niin, korjaan vielä, että kosteus- ja homeongelmien käsittely on vuoden 2011 Tuija Braxin johtaman valiokunnan työtä.

Tälläkin kertaa nämä ehdotukset ovat yksimielisiä. Siellä on kuitenkin vaikeita asioita niin kuin sote-uudistus. Tarkastusviraston raporttihan oli kyllä erittäin kriittinen, ja sote-uudistuksen säästöjen kohdalle kannattaa laittaa iso huutomerkki. Voi hyvin olla, että alkuperäinen tavoite, 10 miljardin kestävyysvajeesta 3 miljardia sote-uudistuksella, ei tule lähellekään toteutumaan, ja saattaa olla päinvastoin, että erityisesti ensi vaalikauden osalta on tulossa lisää menoja. Kun tiedetään valtiontalouden ahdas tila, niin se voi pakottaa säästöihin muualla, jos nämä taloustavoitteet eivät toteudu.

16.33 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn myös siihen arvioon, että on erittäin hienoa, että meillä on tarkastusvaliokunta, jossa yli hallitus—oppositio-rajojen teh-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

dään näitä linjauksia, ja sen takia niihin myös täytyy suhtautua sillä vakavuudella, riippumatta siitä, olemmeko hallitus- vai oppositiopuolueen edustajia.

Edustaja Heinonen käytti moneen otteeseen sanoja "toivon" ja "uskon", mitä sote-uudistuksessa tapahtuu, mutta on erittäin tärkeää, että me katsomme, mitä aidosti on tapahtunut. Tarkastusvaliokunta kiinnittää tässä yhdessä mietinnössään huomiota siihen, mitä tapahtui, kun perustoimeentulotuki siirrettiin Kelalle. Se tehtiin osana rakennepoliittista ohjelmaa pääministeri Kataisen hallituskaudella, ja silloin yhtenä perusteena käytettiin sitä, että siitä syntyisi kustannussäästöjä, että se vähentäisi sekä kuntien henkilöstömenoja että kustannusmenoja. No, nyt vuosia myöhemmin, kun tarkastusvirasto ja tarkastusvaliokunta ovat perehtyneet asiaan, tiedämme, miten tässä kävi. Etuusmenot kasvoivat lähes 90 miljoonaa euroa. Tarkastusvaliokunta kiinnittääkin tässä mietinnössään vakavaa huomiota siihen, että rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyneen uudistuksen taloudellinen peruste siirrolle osoittautui virheelliseksi ja siirrosta todettiin päinvastoin koituvan jatkossa lisäkustannuksia. Edelleen tarkastusvaliokunta toteaa, että valiokunta korostaa, että muutoshankkeet tulee ottaa uudelleen arvioitaviksi, jos hankkeiden lähtökohtaperusteluissa tapahtuu olennaisia muutoksia, ja huomauttaa, että päätöksenteon tulee pohjautua riittäviin, laadukaisiin laskelmiin juuri sen takia, että sekä Valtiontalouden tarkastusvirasto, tarkastusvaliokunta että useat johtavat asiantuntijat ovat kyseenalaistaneet nämä kustannusvaikutukset. Sotessa on tähän toimeentulotuen siirtoon verrattuna tuhatkertainen taloudellinen intressi huolehtia veronmaksajien varojen asianmukaisesta käytöstä, ja sen takia nämä huolet täytyy, totta kai, etukäteen huomioida.

16.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä lopuksi tässä asiassa omalta osaltani kiinnitän huomiota valiokunnan päätösehdotuksen kohtaan 4, jossa valiokunta toteaa, että tehdään tarkka tutkimus: kun Kela vastaa perustoimeentulotuesta ja kunnat ovat tässä täydentämässä tätä Kelan järjestelmää ehkäisevän toimeentulotuen sekä sosiaalityön osalta, niin tästä tehtäisiin eduskunnalle raportti vuoden 2020 loppuun mennessä. On aivan oikein, että tätä asiaa seurataan, mutta kategorisesti perustoimeentulotuki kyllä Kelalle sopii.

Tietojärjestelmiä toki pitää kehittää. Kun joku uusi käytäntö otetaan käyttöön, tässä tapauksessa perustoimeentulotuen maksatuksessa, niin se on ihan selvä asia, että siinä alussa on kangertelua. Ne ovat ihan normaaleja käytäntöön liittyviä seikkoja.

Mutta joka tapauksessa on tärkeää pitää huoli siitä, että kun uusia uudistuksia tehdään, niin niistä myös sitten opitaan, että seurataan asiaa — niin kuin tarkastusvaliokunta mietinnössään on luvannut, että tämä asia otetaan tarkkailuun, ja se on erittäin positiivinen asia.

16.37 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Feldt-Ranta nosti esille tuon, että käytin toivon ja uskon sanoja tässä sote-uudistuksen säästöistä puhuessani tai siitä, että menojen kasvupainetta voitaisiin taittaa. Näin se vain valitettavasti on, että en usko, että kukaan pystyy tekemään millään mallilla sellaista sataprosenttisen varmaa laskelmaa, että vuonna 2040 Suomen kustannukset ovat tätä tai 2030 ne ovat tätä. Kyllä niihin aina liittyy tiettyjä epävarmuustekijöitä, esimerkiksi se, että lääketiede kehittyy kovaa vauhtia. Toisaalta se voi jossain tapauksessa laskea kustannuksia mutta joissain tapauksissa nostaa, eli tulee hoitomuotoja sellaisiin sairauksiin, mitä tänä päivänä ei vielä ole pystytty hoita-

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

maan, ja ne myös maksavat tulevaisuudessa. Itse pidän sitä hienona, että näin myös tulee tapahtumaan.

Mutta olen aivan varma, että oikea-aikainen hoito, kun nykymallissa kolme viikkoa, jopa neljä viikkoa odotetaan lääkäriin pääsyä, jos pääsee oikea-aikaisesti lääkäriin, on lopulta säästö, aina kustannussäästö, kun pääsee varhaisessa vaiheessa hoitamaan niitä sairauden oireita, mitä ihmisessä on. Se on myös inhimillistä, sillä on inhimillisyyshinta, ja siksi itse kannatan sitä, että köyhien ja pienituloisten ei tarvitsisi nykymallin mukaisesti viikkoja jonottaa vaan hekin pääsisivät nykymallia nopeammin lääkäriin. Ruotsissa on esimerkkejä siitä, että valinnanvapaus, joka on otettu, on lyhentänyt jonoja ja ihmiset ovat päässeet tulotasosta ja taustastaan riippumatta tasa-arvoisesti lääkärin vastaanotolle, ja itse pidän sitä arvokkaana.

16.39 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunnan vahvuus todellakin on se, että mietintömme ovat yksimielisiä ja esittämämme ponnet saavat silloin vahvan painoarvon eduskunnassa.

Pidän kyllä huomionarvoisena sitä, että Valtiontalouden tarkastusvirasto suhtautuu hyvin kriittisesti sote-uudistuksessa tavoiteltuihin säästöihin. Tähän uudistukseen sisältyy hyvin paljon riskejä, ja itse olen erittäin huolissani kansalaistemme palveluiden turvaamisesta ja ihmisten hyvinvoinnista tulevaisuudessa. Itse en niinkään kuin edustaja Heinonen usko hallituksen valinnanvapausmallin tuovan niitä parannuksia, mihin te itse usotte. Monet asiantuntijathan ovat päinvastoin epäilleet sitä, että esimerkiksi palvelusetelijärjestelmän laajentaminen teidän ehdottamallanne tavalla uhkaa meidän nykyisin kohtalaisen hyvin toimivaa erikoissairaanhoitoamme. [Timo Heinonen: Siitä on pykälät, että näin ei tapahdu!]

Keskustelussa on ollut esillä myös perustoimeentulotuen siirtäminen kunnilta Kelalle, ja toden totta tämä siirto osoitti sen, että tällainen pienikin muutos voi aiheuttaa kaaosta ja katkosta palveluihin, ja tämä on juurikin se akilleenkantapää, mikä pitää kaikissa suurissa uudistuksissa jatkossa välttää. Toimeentulotuen osalta on keskeistä se, että sen saavat kaikki siihen oikeutetut, maksoi se sitten kuinka paljon tahansa, että jokainen, jolla on oikeus saada toimeentulotukea, saa sen, ja toki Kelalla on automaattisesti nämä tiedot hallussaan, ja myös se, että toimeentulotuen täydentäminen sillä harkinnanvaraisella tärkeällä osalla onnistuu. Muun muassa lasten harrastukset ovat tällainen tärkeä kysymys ja sitten keliaa-kikkojen ruokavaliokorvaus. On tärkeää, että jatkossa seuraamme, miten toimeentulotukijärjestelmä toimii ja hoituu juurikin näitten vähävaraisten ihmisten kannalta, heidän elämänsä ja arkensa kannalta.

16.41 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinosen innoittamana otan arjesta kiinni: Ulvilalainen vanhuspalveluasiantuntija eli neuvoston puheenjohtaja Jouko Vuohiniemi laittaa minulle kirjeen ja kertoo huolestaan tämän hetken julkisen terveydenhuollon ongelmakohdista juuri eläkeläisille ja vanhusväestölle. Sillä seutukunnalla vanhus ei voi tilata itselleen suoraan lääkäriä. Hän menee ensin sairaanhoitajalle, joka kustelee ja arvioi, tarvitseeko vanhus sairaanhoitoa.

Tässä tavallaan on kyse näiden edustaja Heinosen esille nostamien oikea-aikaisten palvelujen toteutumisesta, mikä on erittäin tärkeää: niiden pitää toteutua myös julkisen terveydenhuollon puolella, niin ettei tätä ongelmaa ole. Nyt meillä on se nopeatempoisempi, paremmin palveluita antava yksityinen, joka kylläkin sitten on kalliimpi sille henkilölle,

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

mutta se mahdollistaa hyvävaraisten oikea-aikaisen hoidon ja sitä kautta on tuonut näitä. Mutta ongelma on todellinen, ja siinä mielessä korjattavaa on.

16.42 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on ehkä hyvä huomata, että valiokunta ilmeisesti on jossain työssään osunut aika lailla oikeaan, koska oikeastaan yhtään poikkeavaa sanaa ei ole näistä valiokunnan varsinaisista eduskunnan lausumaehdotuksista — ajattelen nyt muun muassa tätä budjetti- ja valvontavalta-asiaa, joka on tällainen täsmäohjaus meidän vanhaan perinteeseen, mitä voitaisiin vielä tehdä. On hyvä kuulla tämä salikeskustelu, joka osoittaa, että eduskunnassa on vahva tahto, että nämä pienet täsmäohjaukset tehdään, jotta eduskunta säilyy ratin käyttäjänä eikä eduskuntaa laiteta takapenkille eduskunnan budjettiasioissa. Niissähän todella merkittävä kannanotto on se, että mikäli EVM säilyy nykyisellään, niin tuotaisiin tämä rahankäyttö koko eduskunnan suuren salin päätettäväksi. Merkitystä on myös silläkin, että eduskunnan valiokuntien toimivaltuuksista pidetään ajan kehittyessä huolta.

Otan vielä yhden merkittävän lausuman, jolla uskon, että tulee olemaan iso jatko vaikutus. Se liittyy tähän kosteus- ja homeongelmaan. Valiokunnan kuulemisissa on osoittautunut, että vaikka on tehty paljon, niin tiedämme, että tämä kosteus- ja homeasia ei ole suinkaan, lähelläkään kunnossa. Se on ehkä pettymys, kuinka paljon hyviä tarkoituksia on sillä tavalla valunut hukkaan, että ei ole tullut sitä todellista muutosta. Viittaan vielä tähän Jätkäsaaren tilanteeseen, jossa nyt on paljastunut, että ei vain yksi uusi kerrostalo, puukerrostalo, vaan useampi parin vuoden sisään kärsii kosteus- ja homeongelmista, ja onhan se järkyttävää. Niinpä valiokunta esittääkin eduskunnan lausumaa, jossa velvoitetaan hallitus käymään lävitse nämä vastuukysymykset rakentamisessa ja myös rakennusten ylläpidossa. Että kun kaikki nämä kosteus- ja home-talkoot ja tämä neuvonta eivät ole johtaneet riittävään lopputulokseen, niin täytyy katsoa myös tätä vastuupuolta ja pitääkö siinä tehdä joitain uusia ratkaisuja, jotka kääntävät peruuttamattomasti tämän rakentamisen laatutason siihen kohtaan, missä sen pitäisi Suomessa olla, eli että teemme pohjoisiin olosuhteisiin soveltuvia rakennuksia.

16.44 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen viittasi, käydesämme keskustelua näistä sotien kustannuksista ja niihin sisältyvistä mahdollisista riskeistä, Ruotsin malliin, ja tunnen tämän Ruotsin tilanteen erittäin hyvin: olen seurannut sitä todella tiiviisti kymmenen vuotta ja näitten vuosien aikana käynyt useasti Ruotsissa myös paikan päällä tapaamassa eri viranomaisia asian tiimoilta. Ja asia on juuri niin kuin edustaja Heinonen kertoi, eli se Ruotsissa otettu malli on lisännyt ihmisten hoitoon pääsyä. Kerroitte aivan oikein. Mutta jätätte, edustaja Heinonen, kertomatta sen toisen puolen eli sen, että kustannukset ovat merkittävästi — merkittävästi — Ruotsissa sillä mallilla nousseet. Myös eriarvoisuus on kasvanut sillä tavalla, että hyvin toimeen tulevien ja terveiden ihmisten palvelut ovat parantuneet huonosti voivien, paljon hoivaa tarvitsevien ihmisten kustannuksella. Siinä mallissa on myös tämmöinen epäoikeudenmukaisuus, ja sen lisäksi Ruotsissa nyt mietitään, miten voidaan suitsia sitä valtavaa voitontavoittelua, joka yksityisessä hoivabisneksessä on ja johon nyt virtaa tätä veronmaksajien rahaa. Tämä huoli on myös Suomessa syytä ottaa tosissaan.

Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että varoja käytetään enemmän sosiaali- ja terveydenhoitoon. Niin kuin puheenvuorossani pöntössä sanoin, Suomi käyttää liian vähän — vähemmän kuin muut Pohjoismaat, vähemmän kuin OECD-maat keskimäärin — sosiaali- ja

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

terveyspalveluihin. Mutta samalla, kun kannatan sitä, että lisäämme varoja sosiaali- ja terveyspalveluihin, kannatan myös hyvää hallintoa. Ei, edustaja Heinonen, ole järkevää, kun asiantuntijat, viranomaiset etukäteen ovat saaneet selville, että nyt suunniteltu sote-malli olisi kasvattamassa kuluja, ei taittamassa niitä, että me lakaisisimme semmoisen tiedon maton alle. Totta kai se on järkevää ottaa etukäteen valmistelussa huomioon.

16.47 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski puhui juuri niin kuin tuo arki tavallisesti on — varsinkin maalaispitäjissä mutta myös monissa kaupungeissa — ja se vaatii muutosta. Edustaja Karimäki demonisoi ja toi esille uhkakuvia erikoissairaanhoidosta. Tässä lainsäädännössähän on tietyt järjestelmät, jotka rajoittavat palvelusetelin käyttöä sellaisissa tilanteissa, että se vaarantaisi esimerkiksi päivystystä. Ja näin pitää tietysti olla. Ei yksikään puolue ole sellaista järjestelmää kannattamassa, joka vaarantaisi esimerkiksi päivystyksen toimivuuden yhdessäkään meidän keskeisessä sairaalassamme.

Edustaja Feldt-Ranta toi esille Ruotsin mallin, ja tiedän ja olen myös lukenut, että se on kustannuksia lisännyt — itse asiassa sen takia, että ihmisen jonossa pitäminen ei sillä hetkellä maksa, mutta kun hän pääsee hoitoon, niin luonnollisesti siinä vaiheessa maksaa. Mutta se säästö tulee siinä, että hän pääsee oikea-aikaisesti hoitoon ja todennäköisesti pienemmillä toimenpiteillä kuin silloin, jos hänen tilanteensa pahenee ja pitkittyy ennen kuin hän hoitoon pääsee. Itse olen melkein varma, että sote-menot tulevat olemaan Suomessa 10—15 vuoden päästä euromääräisesti enemmän kuin tällä hetkellä, mutta toivottavasti sitä kulmaa voidaan hivenen taittaa tällä järjestelmällä, mitä nyt ollaan tekemässä.

Valiokunnan puheenjohtaja toi hyvin esille vielä tätä toista keskustelua, mikä tässä oli, eli tätä rakentamisen puolta. Mutta sitten siihen toisena palasena luonnollisesti kuuluu se ylläpito, ja itse asiassa, kun asunto- ja ympäristöjaostossa olemme asiaa useampia kertoja käsitelleet, osa näistä sisäilmaongelmista johtuukin ylläpidon laiminlyönneistä, jo vaikkapa pelkästään ilmastoinnin säädöistä, siivouksesta, siivouksen tasosta tai jopa siivouksessa käytetyistä aineista ja monesta muusta. Eli tämä on hyvin monopolvinen asia, ja sen takia tässä tarvitaan toimenpiteitä monella eri tasolla.

16.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tästä sote-uudistuksesta, mistä nyt on muutama puheenvuoro jo käytetty. Omalta osaltani totean vielä sen verran, että tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen varmaan lähtee siitä tarpeesta, että sitä on pitkään yritetty, kun sille on havaittu olevan selvää tarvetta eri valtakunnan osilla — sanotaan maaseutukunnat — ja sitten, jos katsotaan toisella puolella kaupunkia, jossa on valtavasti työpaikkoja ja valtavasti asukkaita ja veronmaksajia, siellä taas palvelut pelaavat joltisenkin verran paremmin, eivät välttämättä erittäin hyvin sielläkään. Mutta kuitenkin tässä asiassa on paljon kehittämistä ja uudistamista. Se on selvä asia, että se, mikä toimi 30 vuotta sitten, ei välttämättä enää toimi. Eli kyllä meidän on ajan mukana pysyttävä.

Mutta se, mikä tässä sote-keskustelussa on mielestäni jäänyt liian vähälle huomiolle, on se, että näiden maaseutukuntien osalta se, mikä on se todellinen syy, mikä on tälle sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiselle sen tarpeen aiheuttanut, on pitkälti se, että elinkeinojen kehittämisessä nämä maaseutukunnat ovat törmänneet sen kymmenen kertaa joka asiassa siihen valtavaan muuriin, että ei voida jotakin tehdasta tai jotakin investointia tehdä. Minulla on kotikunnastani kokemuksia, hyvin pahoja kokemuksia, siitä, että kun joku esittää vaikka 10 000 hehtaarin suojelualueita, niin täällä päässä Suomea alkaa valtava huuto, että se on tehtävä ja heti. Mutta annapas, jos minä esitän, että tuonne pitäisi saada tuommoinen

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

investointi, että saadaan sata uutta työpaikkaa, niin hirvittävä vastustus alkaa. Silloin rupeaa löytymään leppäkertuista lähtien kaiken maailman siivekkäitä, joita pitää suojella, vaikei niitä koskaan siellä olisi ollutkaan.

Kyllä meidän Suomen eduskunnassa, tässä talossa, pitää hieman katsoa niiden omien laskien yli, mikä on Suomen paras, koska Suomen parasta edustaa tänä päivänä aivan varmasti se, että elinkeinot kehittyvät koko Suomessa. Jos me keskitämme vain tänne pääkaupunkiseudulle kaiken, niin se on ihan varma, että jonain päivänä tämä kupla puhkeaa. Sitten on kyllä tarkastusvaliokunnalla muutakin kirjoitettavaa kuin sisäilmaongelmat.

16.51 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Pahoittelen, että tulen vasta nyt mukaan keskusteluun. Oli tuossa toinen kokous, mutta halusin osallistua, koska olen tarkastusvaliokunnan varajäsen ja aina silloin tällöin mukana näissä käsittelyissä ja pidän tarkastusvaliokunnan työtä kaiken kaikkiaan hyvin merkittävänä. Jälleen kerran näistä asiakirjoista, mitkä nyt ovat käsittelyssä, voin todeta, että tärkeitä, isoja kokonaisuuksia on käsitelty. Siksi näin muutama sana omaltakin osaltani niistä.

Kuuntelin tuossa tänne saapuessani, että täällä on ollut sote esillä — eikä suotta. Nimitäin näissä tarkastusvaliokunnan mietinnöissähän on tarkasteltu muun muassa Kela-kysymystä. Minusta on ollut hyvin tärkeää ja aiheellista, että tässä tulee todetuksi tämä tietty ongelma, mikä tapahtui siinä vaiheessa, kun Kelalle siirrettiin tehtäviä. Kävikin niin, että kustannukset karkasivat. Kun ne olosuhteet, joista oltiin kuviteltu, että niitä on olemassa silloin, kun toimeentulotuki siirretään Kelalle, jo muuttuivat, niin siitä huolimatta vietiin eteenpäin tätä uudistusta. Lopputuloksena olemme nähneet, että kustannukset karkasivat. Se on tärkeää, että valiokunta sen toteaa ja samoin myös sen, että kaikki me tiedämme sen hyvin ikävän tapahtumasarjan, mikä sitten tuli liittyen muun muassa tietojärjestelmien toimimattomuuteen ja muuhun. Siksikin on hyvin tärkeää, että tarkastusvaliokunta omassa mietinnössään toteaa, että tällaiset eivät saisi aiheuttaa sitä, että ihmisille tulee tilanteita, joissa toimeentulo vaarantuu. Nämä ovat tärkeitä periaatteita, ja se on hyvä myös eduskunnan tarkastusvaliokunnan ja sitä kautta koko eduskunnan todeta.

Sillä tavalla tässä mielestäni on selkeä linkki ja yhteys tähän tämänhetkiseen sote-uudistukseen. Eli jo nyt voimme ennakoida kaikkien asiantuntijoiden huolta kuunnellen, että ei varmasti näillä suunnitelmilla, mitä hallituksella on ollut matkan varrella, tule käymäänkään niin ihanteellisesti kuin hallitus on kuvitellut, että nyt sitten kustannussäästö on 3 miljardia, kaikki menee hyvin. Päinvastoin, asiantuntijat varoittavat isosti, että näillä malleilla, tällä markkinaehtoistamisella tulemme tuhoamaan koko suomalaisen, periaatteiltaan hyvin toimivan terveydenhuolto- ja sosiaalijärjestelmämme. Kun nämä ovat niin huolettavia asiantuntijalausuntoja, mitä matkalla olemme kuulleet soteesta, niin voisi tästä ehkä oppia, että mikäli näyttää siltä, että ei käy niin kuin ne hienot tavoitteet sanovat, niin kannattaisi jo etuajassa näihin asioihin puuttua ja ehkä sitten peruuttaakin, jos viisaalta tuntuu.

Puhemies! Tässä on muitakin tärkeitä kysymyksiä. Totean lämmöllä, että tarkastusvaliokunta on nostanut myös vastuukysymykset rakentamisessa esiin. Se on erittäin tärkeää. Kun valtavasti tulee ihmisiltä palautetta, yhteydenottoja siitä, että homeongelmia ja muita kosteushaittaongelmia on enemmän ja enemmän — en muuten ymmärrä, miten niitä vielä tänä päivänäkin on jopa uusissa rakennuksissa, meidän tilanteemme ei ole ihan hyvä — niin on hyvin tärkeää, jotta välttyisimme monilta traagisilta kohtaloilta, myös se, että vastuukysymykset selkeytetään ja tiedetään, kuka on milloinkin vastuussa ja missä vaiheessa. Se on mielestäni tärkeä kannanotto tarkastusvaliokunnalta kaiken kaikkiaan.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Puhemies! Sitten ehkä vähän toisenlaiseen aihealueeseen. Mielestäni, kun eduskunnan budjetti- ja valvontavaltaa tarkastusvaliokunta on omalla tutkimuksellaan käsitellyt, tämä on tärkeä asia kaiken kaikkiaan. Itsekin olin pitkään valtiovarainvaliokunnan jäsen, ja minulla on kiinnostusta näihin asioihin kaiken kaikkiaan. Yksi, mitä olemme tässä salissakin paljon pohtineet joissain tilanteissa ja mikä täällä nyt valiokunnan kannanottoehdotuksenakin on, on Euroopan unionin ulottuvuus ja se, että kaiken kaikkiaan varmistamme, että meillä, eduskunnalla, on mahdollisuus vaikuttaa Euroopan unionin asioihin. Toki periaatteiltaan meillä on paljon paremmin kuin monessa muussa parlamentissa — jo etuajassa eduskunta saa evästä — mutta siitä huolimatta monta kertaa tämä oikea-aikaisuus askarruttaa, ja siksi on tärkeää, että tähän kiinnitetään huomiota.

Ja mitä tärkein on havainto näistä tietynlaisista rahoitusohjelmista, mitä tulevaisuudessa toivottavasti emme näe, mutta jos niitä tulee, niin olisi hyvin tärkeää, että näistä koko eduskunta voisi päätökset tehdä. Niinpä täällä eduskunta tämän kannanoton mukaan edellyttää, että hallitus selvittää tarpeen lakimuutoksille, joiden perusteella uusista EVM-rahoitustukiohjelmista päättäminen on koko eduskunnalla, mikäli EVM:n rooli säilyy nykymuotoisena ja sen päätöksentekoon kuuluvat jäsenmaan kannanotot. Olemme sitä usein pohtineet, että kyllähän täytyisi olla niin, että kaiken kaikkiaan, kun näistä tukipaketeista päätetään, koko eduskunta voi käydä niistä avointa keskustelua julkisella foorumilla. Tällä hetkellä ne ovat suuressa valiokunnassa. Hyvä, että ovat edes siellä, mutta tarvetta tälle keskustelulle koko salissa on. Siksi tämä kirjaus on hyvin tärkeä, koska onhan tässä käynyt niin, että jo tälläkin kaudella olemme nähneet Kreikan kolmannen tukipaketin ja muun muodostumisen, ja näistä asioista on kyllä tarvetta myös julkiselle keskustelulle.

Puhemies! Vaikka olen puhunut jo pitkään, niin haluan vielä yhden asian todeta. Se on taas mittakaavaltaan vähän pienempi mutta tärkeä, periaatteellinen kysymys eduskunnan budjettivallan osalta. Se on se, että valiokunta toteaa, että tästedes, jos kävisi — toivottavasti ei kävisi — niin ikävästi, kun eduskunta tekee aina joulukuussa näitä omia lisäyksiään — aivan liian usein käy niin — että sitten seuraavana vuonna ne eduskunnan lisäykset on leikattu ja ajatellaan, että taas kerran eduskunta sitten sen oman budjettivaltansa käyttää tekemällä ne samat lisäykset, mitkä sitten on hallitus välillä poistanut, tässä tulee tärkeä edellytys, että jos näin tapahtuu, jos ei ministeri sisällytä omaan esitykseensä ja hallitus omaan esitykseensä näitä eduskunnan lisäyksiä, niin pitää perustella, miksi. Pidän tätä viisaana periaatteena. Ja koska olin jo pitkään ollut kansanedustajana ja toiminut valtiovarainvaliokunnassa ennen kuin itsestäni tuli viime kaudella ministeri, niin eduskunnan opastuksesta jo silloin oma toimintaperiaatteeni oli se, että minä muuten pidin ne eduskunnan lisäykset siinä omassa esityksessäni, kun tiesin, että moitteita tulee, jos en, ja muutenkin ne olivat tärkeitä asioita ja ne oli syytä pitää. Minusta vähintä, mitä sitten hallituksen ja ministereiden on tehtävä, mikäli näitä ei ole, on perustella, miksi näin.

16.58 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on todella iso asia, ja siitä riittäisi tietysti puhuttavaa vaikka kuinka pitkään, mutta omalta osaltani haluan kiittää edustaja Heinäluomaa ja myöskin edustaja Viitasta siitä, että nostitte esille tärkeän asian, nimittäin rakentamisen laadun ja myöskin ne vastuut, kun rakentamisen laadussa ilmenee ongelmia — sen, kenelle ne vastuut sitten kuuluvat niissä. Aivan liian paljon joudutaan käymään oikeustaisteluja vastuista ja myös seurauksista, ja niistä kärsivät sitten nimenomaan ne asukkaat kaikkein eniten.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Itseäni tietysti huolestuttaa se, minkä oikeastaan edustaja Heinäluoma jo otti esille, eli se, että Jätkäsaaren puukerrostaloja — jotka nyt ovat aivan ainutlaatuisia Suomessa, on ensimmäistä kertaa oikeastaan lähdetty rakentamaan korkeita kerrostaloja, ja ne ovat tavaltaan koetekniikkaa siinä, että on massiivirakenteita puusta ollut — rakennettiin nimenomaan kokeiluna ilman sääsuojia ja se myöskin on aiheuttanut tietysti niitä ongelmia. Itseäni huolestuttaa myöskin se, että niihin mikrobivaurioihin, mitkä olivat jo pitkään tiedossa siellä, noin puoli vuotta, ei aikanaan puututtu. Että olisi toivonut, että siellä olisi puututtu.

Mutta kaiken kaikkiaan näihin sisäilmaongelmiin, mitä taloissa, asunnoissa on, tulee kiinnittää yhä enemmän huomiota. Itseäni lämmitti se, että viime viikolla keskustelimme hallituksen ohjelmasta, siitä Terveet tilat -paketista, jota nytten käsitellään ja joka on myöskin lausunnoilla ja ensi vuoden puolella tulee meille uudelleen sitten valmista tavaraa todennäköisesti ja toivottavasti myöskin tietoa siitä, miten konkreettisiin toimenpiteisiin tulevana vuosina tulee ryhtyä, jotta saamme terveempiä rakennuksia toteutettua.

17.01 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! En malta olla kommentoimatta tähän äskeiseen aihealueeseen liittyen, koska itsekkin pidän sitä hyvin tärkeänä, että tämä asia nostetaan esille. Varmasti on niin, että me tarvitsemme niitä konkreettisia toimenpiteitä ja me tarvitsemme myös viisautta nähdä sen kokonaisuuden, että toisaalta esimerkiksi säätelyllä emme aiheuta lisäongelmia, ja toisaalta taas niinpäin, että jossain määrin säätelyä kyllä tarvitaan, koska kyllä esimerkiksi sääsuojaus on mitä tyypillisin esimerkki, että se vain täytyy olla, piste. Kaikki ymmärtävät, ihan maalaisjärjelläkin, että jos ei sääsuojausta ole, niin hyvää ei seuraa, syntyy suttu ja sekundaä, ja näin ei tietenkään tänä päivänä tulisi olla.

Puhemies! Se, mikä tässä vähän ehkä huolestuttaa, on sitten se, ovatko tällä hetkellä riittävät ne resurssit esimerkiksi korjata näitä vaurioita, kun valitettavasti niitä syntyy: ovatko ne riittävät kuntien tasolla, esimerkiksi nämä homekoulut. Tampereella olemme esimerkiksi tehneet päätöksen nyt lähteä ihan ohjelmallisemminkin katsomaan näitä lasten työpaikkojen eli koulujen ja päiväkotitilojen peruskorjaustarpeita. Siihen on oltava resurssit. Näinä aikoina täytyy investoida näihin kohteisiin. Mutta sitten esimerkiksi SDP:n omassa budjettivaihtoehdossamme meidän esitämme myös valtion mukaantuloa tällaisiin korjauksiin. Se on viisasta ja järkevää politiikkaa. Sillä saadaan sekä työllisyyttä parannettua että sitten terveellisempää asuin- ja elinympäristöä, ja tämän vuoksi myös nämä seikat on mielestäni hyvä ottaa huomioon tässä kokonaisuudessa.

Puhemies! Ihan loppuun vielä palaan: Tietenkään tämä kaikki ei ole vain rahasta kiinni, vaan on myös tärkeää, että se koko tietynlainen kokonaisuus on hallinnassa. Siihen liittyy muun muassa erityisesti tämä tarkastusvaliokunnan nostama vastuukysymys ja näiden asioiden selkeys, jotka omalta osaltaan myös ennaltaehkäisevät virheiden syntyä.

17.03 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kiitän eduskuntaa kannustavasta suhtautumisesta. Ja samalla kun kiitän vielä valiokunnan jäseniä erinomaisen hyvästä yhteistyöstä näiden mietintöjen valmistamisessa, uskon, että eduskunnan yksimielisyys, kun käymme päätöksentekoon sitten lausumien osalta, on vahva viesti hallitukselle ja kaikille asianosaisille siitä, että eduskunta on yksituumaisesti näiden tehtyjen ehdotusten kannalla.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomusten K 9, 14/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

9. Eduskunnan budjetti- ja valvontavalta

Valiokunnan oma asia O 21/2016 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 9/2017 vp

Ainoa käsittely

Keskustelu asiasta sallittiin 8. asiakohdassa.

Eduskunta hyväksyi tarkastusvaliokunnan omasta asiastaan O 21/2016 vp laatimaan mietintöön sisältyvän kannanoton. Asian käsittely päättyi.

10. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2017

Kertomus K 17/2017 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 10/2017 vp

Ainoa käsittely

Keskustelu asiasta sallittiin 8. asiakohdassa.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 17/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden polttoaineiden elinkaarenaikaisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä ja biopolttoaineista ja bionesteistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 184/2017 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 talousarvioesityksen (HE 106/2017 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 106/2017 vp

Hallituksen esitys HE 176/2017 vp

Talousarvioaloite TAA 1-535/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 51/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Puhemies Maria Lohela: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 13.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että talousarvioehdotuksen ainoassa käsittelyssä noudatetaan seuraavaa menettelytapaa:

Edustajan, joka aikoo ehdottaa muutoksia valtiovarainvaliokunnan mietintöön, on jätettävä muutosehdotuksensa keskuskansliaan. Näin on meneteltävä siinäkin tapauksessa, että muutosehdotukset sisältyvät vastalauseisiin. Pyydän edustajia muutosehdotuksessaan mainitsemaan myös talousarvioaloitteen tai vastalauseen numeron, johon muutosehdotus perustuu, sekä ehdotuksen tekijän. Muutosehdotukset pääluokkiin 21—31 on jätettävä keskuskansliaan viimeistään huomenna keskiviikkona 13.12.2017 kello 14 ja muut muutosehdotukset viimeistään torstaina 14.12.2017 kello 12. Ehdotukset kootaan edustajille jaettaviksi vihoiksi. Ehdotukset numeroidaan kussakin pääluokassa ja osastossa samoin kuin yksityiskohtaisten perustelujen yleisissä määräyksissä ja yleisperusteluissa juoksevasti numerosta 1 lähtien.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla koko talousarvioehdotuksesta. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ensin menot, sitten tulot, sen jälkeen yksityiskohtaisten perustelujen yleiset määräykset ja yleisperustelut ja lopuksi talousarvion soveltamista koskeva ehdotus.

Kustakin pääluokasta sallitaan ensin yleiskeskustelu, jonka jälkeen tehdään pääluokkaa koskevat ehdotukset. Saman edustajan yksittäistä pääluokkaa koskevat ehdotukset voidaan tehdä yhdellä kertaa viittaamalla vihkossa oleviin numeroihin. Kannatuspuheenvuoro annetaan välittömästi ehdotuksen tekijän puheenvuoron jälkeen. Kun ehdotukset on tehty, niistä äänestetään. Ne pääluokan luvut ja muut kohdat, joihin ei ole ehdotettu muutoksia, katsotaan hyväksytyiksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisina.

Tulojen osastoista, yksityiskohtaisten perustelujen yleisistä määräyksistä ja yleisperusteluista ei sallita yleiskeskustelua. Muutoin menettelytapa on sama kuin pääluokkia käsiteltäessä.

Mietintö pantiin pöydälle 13.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 41/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 28/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2017 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2017 vp

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 150/2017 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 15/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verontilityslain, Verohallinnosta annetun lain 30 §:n ja verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 152/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 23/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain sekä verotus-tietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 ja 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 154/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 a ja 27 c §:n sekä arvonnisäverolain 15 ja 29 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 155/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 25/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

19. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 13.12.2017 klo 12.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.07.

Pöytäkirja PTK 136/2017 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola